

VII. EDVÁRD KIRÁLY SZOBRA. — Vade György szobornívő.

vendégeket. Két nap választotta el csak attól, hogy homlokát érintse Canterbury érseke Szent Edvárd koronájával, a mikor állapota egyszerre oly rosra fordult.

A koronázás részletei is a legapróbbakig meg voltak már állapítva részint az ősi hagyományos szokások, részint pedig Viktória királynő 1838-ban tartott koronázása alapján. A szertartás e tervezete érdekesen jellemzi az angol viszonyokat s e szempontból érdeklődéssel fogadhatja az olvasó az alábbi részleteket.

A főrendezés, a koronázási előkészületek megteremtése s az ünnepi szertartások vezetése ősi idők óta a főmarsallnak, *Norfolk* hercegnek joga és kötelessége, a kinek hatáskörébe tartozik a részvételre jogosultak megjelölése, a rang és elsőbbségi kérdések eldöntése; a díszöltönyöket és jelmezeket is bemutatják neki s ha kifogást talál bennük, e szerint módosítandók. Ő jelöli ki a helyeket azok számára, a kiknek joguk van a *Westminster* apátságban a tulajdonképeni koronázásnál jelen lenni, a mi nem csekély feladat, mert bár az óriási templomban nyolcezer ember fér el, a hely mégis nagyon szűk s egyegy személynek legfeljebb ha tizenhat négyszög-hüvelyknyi tér jut. A udvar tagjain s a külföldi udvarok képviselőin kívül a diplomácia, a parlament két háza, az arisztokrácia férfiai és hölgyei, a katonai és politikai hatóságok fejei s a gyarmatok képviselői nyerneik ide bebocsátatást, csupa olyanok, a kiknek vagy a születés, vagy a hivatali állás ad erre előjogot. Rajtuk kívül még a *Westminster* iskolájának növendékei tartanak számot a belépésre, a kiknek feltétlenül őrzött kiváltsága, hogy ők éneklék, a mikor a király kíséretével a templomba lép, az üdvözlő éneket. Ekkora s rangjára, előjogaira ily feltékeny közönséget zavar nélkül elhelyezni nem kis fáradság s természetes, hogy

a koronázás napján a szertartás befejezéséig nem lehet a templom gót ívei alatt semmi egyéb egyházi szertartást tartani. E nap reggélétől estig a *Norfolk* herceg — a ki pedig katolikus — korlátlan úr a templom minden helyisége felett. Ezért az angol újságok sokat tárgyalták mostanában, hogy a reformáció óta ez az első eset Angliában arra, hogy protestáns templom katolikus ember fenhatósága alá volt kerülendő. Maga a koronázás, főbb részleteiben a következőképp folyik le:

A király és királyné kíséretükkel a *Buckingham*-palotából indulnak a *Westminster*-apátságba, melybe a közönség eljenzése s az iskolás fiúk éneke közben vonulnak be. Az oltár elé érve, a királyi pár letérdel és imádkozik. Ezután a *cantebury-i érsek* a világ négy tája felé fordulva, mindenfelé kikiáltja:

— Uram, ime bemutatom a királyt, e birodalom kétségtelen királyát. Ezért ti mind, a kik eljöttetek e napon tiszteletére, elismeritek-e őt?

A felhívásra a közönség a *«God save the King»* (Isten óvd a királyt) eléneklésével felel.

A király erre az oltár elé lép és letérdelve ennek lépcsőjén, arany oltárterítőt és egy font aranyat ajánl fel. Litánia s az anglikán szertartású úrvacsora első része, majd rövid beszéd következik ezután, mire az érsek a király felé fordulva kérdezi:

— Le akarja-e tenni felséged az esküt?

— Akarom, — szól a felelet.

— Ünnepélyesen megígéri-e s esküszik-e, hogy Nagy-Britannia egyesült királyságainak s az ezekhez tartozó országoknak népét a parlament megállapított szabályai, törvényei s szokásai szerint fogja kormányozni?

— Ünnepélyesen megígérem.

— Hatalma szerint, minden itéletében a törvényt és igazságot akarja-e irgalmassággal érvényesíteni?

— Akarom.

— Akarja-e minden hatalmával fentartani Isten törvényeit, az Új-Szövetség igaz tanítását s a törvényes elismert protestáns reformált egyházat?

— Mindent megígérem.

Ezzel a király az oltárhoz lép s a bibliára téve jobb kezét, mondja: «A mi dolgokat az imént megígérem, meg fogom tartani. Isten engem úgy segítjen». Megesőkölv a bibliát, aláírja az eskü-okiratot s aztán imádkozásba merül, mialatt az énekkar a *«Jövel Szentlélek Úr Isten»* kezdetű zsoltárt énekl.

Ezután következik a király felkenése. A király Szent Edvárd székébe ül. E székét már hatszáz év óta használják koronázásoknál s az aljába bele van illesztve az a kő, melyen egykor a régi skót királyok ültek koronázáskor, s melyet I. Edvárd király hozott Skócia meghódítása után diadaljeldül Angolországba 1296-ban. Egy igen régi legenda szerint erre a kőre hajtotta fejét a bibliai Jákob, mikor ismeretes álmát látta. (Az összes angol királyok közül egyedül Viktória királynő ült ezen a széken kétszer: koronázásakor és 60-ik évüi uralkodói jubileumán.) A király fölött aranyzövetből mennyezetet tartanak s az érsek az olajtartóból, mely repülő galambot ábrázol, arany kanálba olajat tölt s leönti vele a király fejét és két kezét e szavak kíséretében:

— Légy felkenetve szentelt olajjal, valamint királyok, főpapok és próféták felkenettek s valamint Salamon felkenetett királylyá Zadok, a főpap és Náthán, a próféta által; légy felkenetve s légy áldott és felszentelt király a népek, melyet az Úr, a te Istened adott neked, hogy kormányozd és uralkodjál felette. Az Atya, Fiú és a Szent Lélek nevében. Amen.

Ezután odaadja a királynak az *uralkodói jelvényeket*: a *jobbat*, a *kardot*, a *birodalmi almát*, a *gyűrűt*, a *sarkantyút*, melyek mindegyikének van valami jelentősége. Az állami kard, melyet az oltártól vesznek le (ezért a királynak száz shilling díjat kell fizetni), nagy, két kézbe való pallos, a hüvelyje pompás bíborbársony, aranyveretű királyi jelvényekkel van díszítve. A koronázási szertartásnál különben négy kardot használnak: ezt az állami kardot a király kezébe adják, a többi hármat előtte viszik: a *curtanát*, az irgalmasság kardját, a mely-

nek nincs hegye és az *igazságosság két kardját*, melyek egyike tompa, másika pedig élesre van fenne. A *koronázási gyűrű* sima aranyból van, egy rubin-kövel díszítve, a kőbe Szent Edvárd keresztje van belevésve. Az *országalma* egy hat hüvelyk átmérőjű és a rajta levő keresztrel együtt tizenegy hüvelyk magas aranygömb, mely gyémántokkal, rubintokkal, smaragdokkal, zafirokkal és gyöngyökkel van díszítve, keresztjének alapköve pedig egy pompás ametiszt.

Ekkor következik a sor az ünnepély főreszéire. Az *érsek* kezébe veszi Szent Edvárd koronáját, megáldja, az állami és egyházi főméltóságoktól kísérvé a királyhoz lép s a *koronát* a *király fejére teszi*. Közvetlen ezután a jelenlevő főúri családok férfi- és nőtagjai is fejükre teszik az őket megillető s pontosan megszabott alakú koronát, melyet csakis az alkalommal szabad viselniük; más ünnepi alkalmakkor bársonypárnán vitetik maguk előtt, temetesen pedig a koporsóra teszik. Ezalatt a közönség ismét a *«God save the King»* himnust énekl. Az éneklést folytatja a templomon kívül szorongó tömeg, harangok zúgnak, ágyúk dörögnek, távirati jelre mindenütt az egész országban.

A koronázott királynak bibliát adnak kezébe, a kar *«Te Deum»*-ot énekel s egy a templom közepén álló trónushoz vezetik a királyt. Ide járulnak hozzá hódolatra először a főpapok, a kik letérdelnek körülte s a hódolat igéit mondva, megesőkölv a kezét. Utánuk a királyi vérből való hercegek hódolnak; levéve koronáikat, elmondják a hódoló szavakat s a trón szamályára lépve, megérintik a koronát a király fején és megesőkölv a király bal arcát. A birodalom peerjei ugyanígy hódolnak, de nem az arcát, hanem a kezét csókolják meg a királynak. A hódolás után a parlamenti alsóház tagjai együttesen kilencszer «éljen» kiáltanak s az egész közönség a *«God save the king»*-et énekl. E közben a kórusban és a karzatokon ülő közönség közt érmekeket szórnak szét.

A király ezután levetkőzve — Isten színe előtt — a szuverenitás összes jelvényeit, úrvacsorával él s az énekkar hallelujája fejezi be a szertartást. Hasonlóan folyik le azután a *királyné koronázása*, csak hogy őt a *yorki érsek* koronázza meg. Az a korona, melyet e célra most használni akartak, III. Vilmos neje számára készült, gazdagon ki van rakva gyémánttal, gyönggyel, mindenféle drágakövel. Jogart is hasonlót adnak a királyné kezébe, mint a királyéba, nem különben egy elefántesont pálcát, melynek végében keresztben egy galamb ül.

A *ruha*, melyet a koronázáskor a király visel, egyházi ruha s igen régi idő óta használják e célra. A király a *westminster*-apátsági templomba lépve veszi fel s kivonulása előtt leveti, mikor is a bíbor-bársony állami díszruhát adják fel rá. A koronázási öltöny dalmatikából, stólából, manipulumból áll. A dalmatika aranyzövetből készült hosszú köpeny, oldalt félig nyitva, gazdag színes himnissel, melyben a főszerep a Tudor-ház rózsáinak, a liliomnak s az angol nemzeti túske-bokor levelének jut. A stóla is virággal van himezve s mindkét végébe Szent György keresztje beleszőve; a király a dékánok módja szerint viseli, vagyis bal vállán megerősítve, a mellén átveti és végeit jobb hónalja alatt fogja fel, míg a közpapok egyszerűen mellükön átvetve viselik. A manipulumból hasonló a stólához, csak kisebb s a balkaron átvetve viselik. Ez egyházi ruhának értelme az, hogy a király az egyház képviselője, kiváltságainak védelmezője. Szent Edvárd kápolnában öltözik ezekben a ruhákba s ugyanott is veti le őket.

A lord főkamárásnak kötelességei közé tartozik a király felöltöztetése. Ugyanó szolgál a királynak mosdóvízzel s ezért jutalmul megkapja a vizes medenczét s egyéb a mosdásnál használt edényeket, a király ágját, melyben a koronázás előtti éjjel feküdt, ágyneműstől, hozzá még a hálószoba egész berendezését s a király hálóingét, végül negyven rőf bíborzövetet. Ahhoz a ruhához, melyet a király a koronázási meneten visel, Anglia fő alamizsnames-terének van joga, a kinek régebben még egy hordó bor is járt.

Norfolk hercege, a mellett, hogy örökös jogon Anglia főmarsallja, egyúttal főasztalnok is s e zimen joga van egy arany vedret és billikomot követelni a koronázáskor. London

lordmayorja arany kehelyből borral kínálja meg a menet közben a királyt, az arany kehelyt azután megkapja ajándékul. *Newcastle* hercegének az a kiváltsága van, hogy jobbkezére való fél keztyűt nyújt át a királynak s ő tartja a kezét, mikor ez a jogart emeli.

A *koronázási meneten* jobbról Durham, balról pedig Bath és Wells püspöke támogatja a királyt. Canterbury érsekének, — ki a koronázáson a legfőbb szerep, — jutalma az a bíbor bársonyszék, melyen a szertartás szünetei közben ül.

Nagyon sajátos régi szokás maradt fenn az újabb időkig a *koronázási lakoma* alkalmával, melyet ugyan Viktória királynő nem tartott meg, de most ismét fel akarták eleventeni. Abban áll ez, hogy a lakomán, mielőtt a második fogást behoznák, megjelenik teljes fegyverzetben, pompás szerszámu fehér lovon, a *király lovagja*. A király asztalához lépve, így szól: «Ha van valaki, bármi rendű és rangú személy, magas vagy alacsony állású, a ki tagadni meri, hogy a mi urunk ő felsége az egyesült királyság jogos és törvényes öröke, vagy ha van, a ki azt mondja, hogy a királyi czímet viselnie nem szabad, itt van a lovag, a ki azt mondja, hogy hazudik az illető és hazug áruló. Kész vagyok vele megvíni életre-halálra.» A lovag ekkor maga elé dobja keztyűjét. Természetesen a kihívásra nem felel senki. Erre a király ezüst billikomból a lovag egészségére iszik; a billikomból a lovag kapja jutalmul s azután hódoló meghajlással kivonul. E régi, a középkori istentételekben s lovagi tornákban gyökerező szokás értelmében mindig a Dymoke-család egyik férfitagjának joga, hogy mint a király lovagja szerepeljen.

SZENT EDVÁRD KORONÁJA.

CSAK HULL, CSAK ÖMLIK...

Csak hull, csak ömlik egyre, szakadatlan. Oh, légy, Uram, velünk egy akaratban S zárd el az ég megáradt csatornáit! Tekints alá! nemrég miként fal állt itt Az élet, és ma rutul leterítve, A föld kibuggyant árjával keverve, Beiszapolva fekszik a vetésünk... S ugye, Uram, te akarod, hogy éljünk!

Ne hagyj, Uram, hogy elázzék ez ország! Benn jászlon tengeré bög az éhes jóság. A réteken, hol elegete zöldül, Kiáradt vizek nyargalnak keresztül. Itélet ez, mely köznyomorral rémít, A csüggedt gazda várja, várja végít S fölnez az ég, mely még egyre ontja... Te tudod, Uram, mily nehéz a gondja!

Uram! ne gondolj száz bajos ügyünkkel! Majd perünk mi a mi velünk perölökkel. Hogy bántanak, ne légyen gondod arra, Ne légyen most, csak egyedül a napra! Hogy bárha késett, melegét áldhassuk, És felelőként részünk leassuk, Ha majd beérik, mit ez lábra állít... Oh, zárd el, Uram, az ég csatornáit!

Bárd Miklós.

ARANY SZOBRA ELŐTT.

A múlt idők homályán megszólló regét, Végsőt rezegve hírod, be nem fejezhetéd. Hunok dicső világát borítja néma kő, Hogy, halhatatlan költő, enyészet sirja föld.

Oh, mert ki tudna nézni a múltnak éjbe? Sötétlő éjszakáját az újak értik-e? Zengünk ma gyöngye húrton rideg, sivar jelent Nem érte, mint Te érted, a mult a mit jelent.

Alant, Krimhild-csatáját mely zengte volna még S hunok vitéz Csabáját, kit hirdet monda rég, A lant örökre néma. De bár elült a húr, Emléke itt közöttünk el sohasem avul.

Oh, mélyen elmerengő fónsége ércszalak, Kit testbe' csak koporsón terítve láttalak, Teremtő lelked álmit hogy el nem zenghetéd, Mit rejte képzeményed, hogy dalba nem vetéd!

Ki lesz merész, kezébe ragadni kobzodat S a gyöngye kéze' vajjon a lant mi hangot ad? Tovább ki merje szólni a megszakadt fonált, Hogy, mint Te, elbűvölje a három bércz hónap?

Oh, hányszor üli, tépi lelkünk' a gondolat: Szül-e az újabb század, minő valál, olyat, Avagy maradsz *egyetlen*, mi volt a nagy Homér, A hősi dalban a kit költő utól nem ér?

És őnt szívünkbe nyugtot megint a gondolat; Hogy bár fölötte század századra áthalad, Marad csodás erőben örökre éneked S magyar szivekben *ihlet* örökkön éneket.

Somkuti.

VÉGIG A KÖVICSES ÚTON.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta Gyöngyösy László.

Pár hét múlva nagynénem nagy sietve be-
rontott édesanyamboz.

— Tudod-e, mi az újság? — kezdte el már az ajtóban. (A jó nagynéni minden újságot legelőszőr tudott meg).

— Tán csak nem égett le a megyeháza?

— Az nem. De képzeld csak, Dobosy Laci fülíg szerelmes Gedeon Julcsába.

— Úgy tudom, hogy egymásnak vannak szánva, — veté ellene nyugodtan, kedves anyám. — De ez az árnyék és a piros Gedeon Julcsa!... Eredj csak kis fiam labdázni!

Ez már nekem szót, mert ugyan csak hegyeztem füleimet. Kedvetlenül fordultam ki az ajtón. Tessék ebből kiokoskodni. Az is baj, ha beteg az ember, az is baj, ha egészséges.

E naptól kezdve nem tudtam kiaverni a fejemből, hogy Dobosy néni elkiseredett, rettenetes harcot vívott Gedeon Julcsával. Női harcz: egy gyöngye, vékony gyermekért, az anyai szeretet küzdelme, a sértett hiúság, a szerelem ellen. Egy vasakarató nő harcza a szépség hatalmával. E hadviselésnek csak egyes kirohánásai jöttek nyilvánosságra, de én úgy hiszem, hogy lángolóbb, emésztőbb volt a harcz a négy falak között s a szívek legmélyén. A Kövicses-utca ebben is más véleményét tartott. Nagynénem pl. egyenesen Gedeon Jánost tette felelőssé mindenért: a tőkeletlen Gedeon Dobosy Laci vagyonából szereten uraskodni, mert a magáéból nem futja.

Annait azonban bátran mondhatok, hogy egy-egy újabb hír a két táborból lázas izgatottságba hozta az egész várost.

A következő tavaszon Diószeghy Kata kőmívesekkel rakatta be a Gedeon-portára néző ablakokat. Beszéltek, sőt sokan saját szemekkel látták is, hogy Dobosy Laci félnapokat is elöngyelt az ablak mellett: nézte, sokáig nézte Gedeonék kertjét. (Nem is tudom, mit nézhetett rajta. Egy-két bokor csenevész szegfű és kalaráb volt benne).

Az ablakok berakása csöppet sem hozta zavarba Lászlót. Ettől kezdve átjárogatott Gedeonékhöz.

A némamasszonyok sügtak-búgtak, még ko-

moly édes apám is tudakozódott a dologról. Nekem úgy tűnt fel, hogy a madarak is arról fűtyülnek, az erdő is arról susog, a csacska Ung csak egyre azt kérdez: Mi lesz már most?

Hát az lett, hogy Diószeghy Kata a legnagyobb munkaidőben vitte fiát fürdőkre. Szobráncztól kezdve Tusnádig minden fürdőt bejártak. A fák levelei is lehulltak már, mire visszakerültek.

A sok fürdőzés nagyon megártott Dobosy nének. Nem ismertek a régi nagyszonyra. Egyenes termete összeesett, parancsoló tekintete olyan tétovázóvá, majdnem félonkké változott. Gyakran minden ok nélkül összeesett. Egy árva panasza nem hagyta el ajakát, de beesett arca véghetetlen fájdalomról beszélt.

Hir talán még nem okozott nagyobb riadalmat a világon, mint mikor első hóeséskor kitűdött, hogy Dobosy László megkérte és megkapta Gedeon Julcsa kezét.

Az esküvő ott volt a vén Gedeon-házban. Nagy tiszteletű Oremus Péter úr szivreható ékes beszédben kötötte a fiatal pár szívére, hogy szeressék egymást. Gedeon Julcsa örömsugárzó arcaza, de völégénye a pap helyett az ablakra tekintgetve mondta el az esküt. Laci (még akkor is Laci volt) hosszú nyaka alig látszott, úgy behúzta a vállába s igen helyett nemet mondott. A papnak kellett kigazitani a hibát. Úgy is sápadt arca most még sápadtabb volt, ríkió ellentétben Julcskéval, a kinek arcza mintha rózsalevéllal dobálták volna meg...

Mondják, hogy az eskü előtt Laci ijedten nézett anyjára s lépett is egyet felé. Talán hozzá is akart menni, de Julcsa erősen fogta a kezét. Épen ekkor mondta kedves nagynénem Dobosy nének: vékonyka a szegény Laci, no, de majd megerősödik a felesége gondozása alatt; mire Dobosy néni keservesen elkezdett sirni.

E jeladásra általános lett a szomorúság. A nénikék valamennyien előkeresték zsebkezdőket s úgy zokogtak, mint valami nagy temetésen. Dobosy néni után kedves nagynénem sírt a legkeservesebben.

Gedeon Julis vállát rángatta, szelesen szaladt ki a szobából, az ajtót alig tette be maga után, már is ráírvallt az egyik ott öggylő cselédleányra: mit sírnak ezek az asszonyok?

Soha ilyen menyegzőt!

Egyéb nevezetes esemény különben nem történt, ha csak azt nem fűjük valami nagy dologgá, hogy Csurly Barnabás és Eszenyi Hénap József úgy hajnali négy óra körül a legjobb barátok lettek és Tatay Flóris prókatorral rögtön megírták az egyezséget a negyvenéves osztályos perre vonatkozólag.

Csurly Barnabás különben halála napjáig panaszkodott erre a hajnalra. Azt mondá, hogy elbolondította valaki, csak azzal nem jöhetett tisztába, maga volt-e az oka, vagy Hénap, vagy az a cseles prókator?

Az sem valami nagy esemény, hogy ez alkalommal a Laci nagyon megerősítette magát. Négyezer tánczot, kétszer a menyasszonyával, egyszer Virágh Ilonkával, egyszer pedig Hénap Katinkával.

Azt említeni sem kell, hogy Szikora Marczai a legszebb nőit húzta el s hogy a lakodalm egy hétig tartott. Három napig Diószeghy Kátánál, a hová az új pár beköltözött. Dobosy néni ugyanis erősen kikötötte, hogy velők fog lakni.

A télen csak egyszer jött lázas izgatottságba a Kövicses, a mikor valaki bolondul szélnek eresztette, hogy Dobosy László meghalt. Ennek a hírnék Laci örült a legjobban, mert a kinek holt híret költik, sokáig fog élni!

Ezenfelül csak azon ütköztek meg, hogy a fiatal menyecske mindenféle oldalgós beszéddel kikerülte, hogy Diószeghy Katát *anyámnak* szólítsa. Ebben a dologban sem volt megegyezés. Voltak (az igaz, hogy kevesen) a kik hallották, hogy anyámnak szólította, míg mások váltig állították, hogy sohasem hallották. No ebben nem lehet eligazodni.

Mire azonban kitavaszkodott, a fák rügyeivel az új hírek is sarjandó kezdtek. A fiatal menyecske nem tud megegyezni a napával, felloyalja ellene férjét s arra akarja rábeszélteni, hogy a nyárra Gálocsba menjenek lakni, a napa meg maradjon itthon. Sőt már a napot is meg tudják mondani, a mikor a költözökös megtörténik. Igaz, hogy akkor nem történt meg, de a

hir asszonya fáradhatlan volt: új terminusokat tűzött ki.

No, már az ilyenre jó keresztény ember nem maradhat veszteg. Vajjon mi igaz a hirben? Nagy utánjárásra sikerült kideríteni, hogy a fiatalok csakugyan készülődnek Gálocsba, de hol a ló sántul meg, hol a gálóczi udvarház lakhatósága ellen van kifogás, hol meg a rendelt butorokon akad meg a költőzködés. Alighanem Dobosy néni keze gördíti az akadályokat, — ez volt a Kövicses véleménye. Ez sem volt igaz beszéd, mert jól tudom, hogy egy hónap múlva maga Dobosy néni háritott el minden akadályt. De erre meg azt mondták: persze a fia kérte meg nagyon. Neki nem tudott ellent állani a néni! A fiát pedig Juliska kormányozza...

Elég a hozzá, hogy a fiatalok elindultak, nyomukban öt terhes szekér ment, de aztán előgördült a nagyasasszony csészeje is, a becsületes, öreg Kósa János kocissal, a ki nagy ügyességgel kerülte ki a terhes szekereket s az első kocsi után iparkodott.

IV. GYÖRGY ANGOL KIRÁLY KORONÁZÁSA A WESTMINSTER APÁTSÁGI TEMPLOMBAN.

A robogásra Juliska visszafordult. Rögön megismerte az öreg csészt s kedvetlenül monda az urának:

— Anyád is jön!

Laczi bágyadtan mosolygott.

— Szegény jó anyácskám, csakugyan jön ő is. Azt hiszi, ott kell lennie, a hol én vagyok.

A menyecske dureszán húzódott meg az ülésben, de egy szót se szólt.

Bizony Dobosy néni bekvártélyozta magát a gálóczi házba, még csak ki se lehetett onnan verni. Az ő szereménye volt. Ebben aztán megnyugodott a Kövicses.

Másfél hónap múlva azonban nagy meglepetésünkre az öreg csésze poroszálta vissza a Kövicsesre a gálóczi útról. A becsületes Kósa mogorván nézett szét a mélyen szemére húzott kalap alól, Dobosy néni arca pedig olyan merev volt, mint a márványszobroké.

Ha a villám tizenháromszor üt le egy nyáron a Kövicsesre, nem lehetett volna különb a megdöbbenés mint a csésze láttára. Még aznap tizenöt nénémasszony látogatta meg Dobosy nénemet.

Tőle azonban egyebet nem lehetett kívájni, mint hogy a nagy munkaidő miatt jött haza, sőt még azt a gorombaságot is megselekedte, hogy az egész társaságot faképnél hagyta. Csak hogy a nénikék nem hagyták annyiban a dolgot. Nagynénemet bízták meg, hogy Susmó Katát nagy titok pecsétje alatt küldje el Gálocsba széjjelézni.

Susmó Kata meg is jött egy pár nap múlva, hanem azt, a mit ő hozott Gálocsról, én nem tudom elhinni. Dobosy néni így nem alázhatta meg magát, Dobosy néniel így elbánni nem lehet. Minthogy azonban Gálocs messze volt, s én nem járhattam utána a dolognak, Susmó Kata elbeszélését vagyok kénytelen ideírni. Előre is kijelentem azonban, hogy a Kata lelke rajta, ha hazudott.

Az nap 11 óra tájban, mikor a nagyasasszony visszajött Gálocsról, még a kertben járt és sűrű könnyhullatások között virágot szedett. Bokrétaiba kötötte, könnyeit hullatta rá és mély sóhajjal indult a ház felé.

A méhesnél találkozott Laczival. A beteg

A HAT EDVÁRD.

Az angolok mostani királya, VII. Edvárd tulajdonképp tizedik már e néven az angol trónon. A régi angol-szász királyok között ugyanis három Edvárd volt, mind a három nevezetes fejedelem: Edvárd «az öreg», Edvárd a vértanú és Szent Edvárd. A normannok hódítása után azonban, bár az idegen nemzetből származó királyok gyakran vettek fel angol-szász hangzású neveket, a régi nemzeti királyoknak még az emléket is igyekeztek kitörölni a nép emlékezetéből. Ezért a Plantagenet-házból származó s 1272 és 1307 közt uralkodott Edvárd úgy szerepel a történelemben, mint e néven az első.

I. Edvárd erélyes, kemény uralkodó volt, a ki erős fegyelmet tartott odahaza a pártoskodó főurak között, nevezetes belügyi reformokat létesített, egybeközt az esküdszék intézményét. E mellett örökre háborúskodott, még pedig sikerrel, Skótszaggal, Flandriával és Franciaországgal. Ő volt, a ki a walesi tarto-

alkalmat adott az utókornak arra, hogy a szentség mysteriumával övezze az «acre-i nő» emléket, kinek temetkezési helyét ma csürnek használják.

Sokkal szerencsétlenebbül uralkodott I. Edvárd fia, II. Edvárd, a ki 1307—1327-ig viselte Anglia koronáját s a ki vajmi keveset örökölt apja tehetségeiből. A skótok kivívták függetlenségüket tőle s a gyenge király a hatalomért egymással versengő kegyencek játék-bábjá lett. Így egy időben a hatalmas és gazdag, de dőllyfős és erőszakos Spencereké, kiknek Izabel, «a francia nőstényfarkas» által keményen ostromolt várából csak pór-ruhába öltözve menekülhetett; azután bojtárnak szegődött a környéken, de hasznavehetetlensége miatt onnan is elküldték. Felesége gyilkoltatta meg, pártos főurakkal szövetezve, de előbb a parlament is kimondta az uralkodásra való képtelenségét.

Utódja és fia, III. Edvárd már inkább nagy-

VII. EDVÁRD.

I. EDVÁRD.

II. EDVÁRD.

III. EDVÁRD.

IV. EDVÁRD.

V. EDVÁRD.

VI. EDVÁRD.

apjára ütött. Első dolga volt boszút állni apja gyilkosain, aztán legyőzte a skótokat. Szűknek találta a szigetországot: a francia koronára is vágyott. E célból hadjáratokat vezetett Franciaország ellen, a melyek Anglia középkori történetének legfényesebb korszakát ragyogtatták föl. A francia koronát ugyan nem kapta meg, hanem uralma alá hajtotta a francia föld jó részét. Az igaz, hogy hódításai nagy részét később elvesztette, de Calais az övé maradt mindvégig. A parlament történetében arról nevezetes III. Edvárd uralma, hogy ő alatta vált el egymástól az alsó- és felsőház s

a háborúk sikerei miatt nagyon megerősödött a parlament hatalma. Még fontosabb az, hogy ő alatta érte első virágkorát az angol irodalom: Chaucer, az angol költők apja, akkor kezdte működését. III. Edvárd az angolok egyik legnépszerűbb és legünnepeltebb uralkodója volt; még ma is nemzeti büszkeséggel emlegetik.

II. Edvárdnak még két leánya is maradt; az ifjabbik, Johanna, a kit bátyja, III. Edvárd, Dávid skót királyhoz adott nőül, hogy a skótokat győzelméért kiengesztelje; ezért aztán a skótok Johannát «Békeszerző Johanna» meléknevvel ruházták fel. Hozományul magával

vitte Johanna Skóciába a skót királyi jelvényeket is, melyeket még ma is büszkén mutogatnak Edinburgban. De nem vitte vissza a koronázási követ, melyet fivére szintén vissza ígért, mert az angolok visszatartották a westminsteri apátságban. Ellenben visszakerült a skót fekete kereszt, mely állítólag Krisztus eredeti keresztjének töredéke, ezen kívül több más értékes ereklye. Ez a házasság sem volt boldog. Az ifjú völegény csak hét éves volt, mikor Julianna hozzá ment, s mikor hosszú számkivetetés után Franciaországból visszatértek hazájukba, Johanna férje a Neville's crosoti ütközetben foglyul esett s tizenegy évig kellett szabadulására várnia. Gyermekek nem születtek; így a Bruce-háznak velők magva szakadt. Utána a Stuartok szerezték meg Skócia koronáját.

IV. Edvárd (uralkodott 1461—1482) uralkodását a fehér rózsza és piros rózsza, vagyis a York-ház és a Lancaster-ház közti harcok tet-

ték emlékeztetéssé. A York-házból származó Edvárd erőszakkal foglalta el trónját, ledöntve róla a Lancaster VI. Henriket. Erőszakos, makacs, szenvedélyes uralkodó volt, a kit egy ízben elűztek a piros rózsza hívei, de újra dalmasan visszatért s legyőzve a francziákat is, a Lancastereket csaknem teljesen kiirtotta. A pártos főurakkal és főpapokkal kegyetlen szigorral bánt, ellenükben a polgárságra támaszkodott, a mely ő alatta vetette meg alapját későbbi nagy hatalmának. Ismeretes az angol történelemből IV. Edvárd fiainak tragikus sorsa, a kik egy verzió szerint álmukban

JÉGTERMELÉS A CSORBA-TAVON.

fuladtak meg, a nélkül azonban, hogy a haláluk felett borongó rejtély valaha véggé tisztázódott volna. Csontjaikat állítólag II. Károly idejében találták meg a Towerben, a hol be voltak falazva s a honnan később a westminsteri apát-ságba szállították át.

IV. Edvárd rendezett állapotokat és gazdag kincstárt hagyott fiára, V. Edvárdra, de ez, szegény, nem sok hasznát vehette mindennek: még trónralépesé évében (1483) megfojtatta saját nagybátyja, a Shakspeare drámájából ismert III. Rikárd.

VI. Edvárd nem volt valami nevezetes uralkodó; nagyon fiatalon is halt meg, 16 éves korában, 1547-ben, hat esztendei uralkodás után. Hogy mégis kivívta a 'jó' és 'istenes' melléknevet, annak magyarázata az, hogy ő állapította meg először a parlament hozzájárulásával a közönséges imakönyvet.

Ezután századokig nem került Edvárd nevű angol király a trónra, egész a mostani uralkodóig, VII. Edvárdig, a ki a trónörökös korában használt *Albert Edvárd* nevet trónraléptekor a nemzeti hagyományok révén népszerűvé lett Edvárd névvel cserélte fel.

DÉRYNÉ VISSZAVONULÁSA A SZINÉSZETTŐL.

Déryné csaknem négy évtizeden át — ép a magyar színészet bölcsokorában — igazi csilágra volt a színpadnak. A ki egyszer gyönyörködött játékában, a ki élvezte énekét az akkor műsoron volt operákban, a ki megcsodálhatta pajzán, kedveskedő, eleven temperamentumát, sohase tudta feledni. A német színészet is el akarta hódítani tőlként, de ő nem ment, mintha átlátta volna, mily fontos az a hivatás, melyet nálunk betölt. Valóban mondhatnók, misziót teljesített a múlt század első évtizedeiben: még azokkal is megkedveltette a színházba járást, kik idegenkedve nézték a magyar színészet minden törekvéseit. Pest, Kolozsvár, Kassa, Debreczen, Nagy-Várad színészetének történetében arany betűkkel van bejegyezve a neve. Ha egy-egy helyről eltávozik, búcsúja mindenkor igaz ünnep. Találón jellemzik őt az emlékszerű feljegyzések, melyeket a színészet egy akkori barátja jegyzett fel róla: 'Déryné elragadott. Nem tudom, mi volt szebb: a játéka-e, vagy az éneke. Csak tudom, hogy éreztem, mikor elhagytam a színházat, hogy a magyar színészetnek, ha nincs is oly nagy múltja, benne mégis oly tehetséggel bír, ki bátran felveheti a versenyt a külföldi német énekesekkel. S ha csak harmasterek voltak is mesterei, mégis oly művészesen adja elő dalait, mintha a legnagyobb mesterek oktatták volna.'

S ha színészi alkotásai megszűntek is, Déryné örök emléket állított magának, midőn megírta naplóját. A mi szegényes memoire-irodalmunkban számottevő munka, de az lenne a

francia irodalomban is, hol pedig a Madame Staël-ok nem tartoznak a ritkaságok közé. Szigligeti, mikor elolvasta ezeket az emlékszerű feljegyzéseket, melyek egész pályáját felölelik, elragadtatással szólott felőle: mindenik során meglátszik — úgymond, — hogy nő írta, sokat olvasott, nagy intelligenciájú magyar nő, ki élete alkonyán, a hetvenes évek daczára, ép oly kedélyesen beszéli el sokat hányt-vetett életének minden fázisát, mint annak idején valamikor a színpadon is megcsodálták könnyed, lelkéből fakadó csevegését.

Csak az a kár, hogy naplóját nem fejezte be. Az utolsó tíz év rajza hiányzik belőle. Látjuk az ünneplést művésznő, de nem ismerjük az okokat, melyek őt a visszavonulásra készítették. Pedig a mily érdekes pályája, ép oly megkapók ez időbeli élményei. A napló 1842 márciusiával véget ér s a művésznő további sorsáról csak szörványos adataink vannak és ezek közt sem mutathattunk eddig rá határozottan arra az időre, mikor Déryné annyi család, annyi keserűség után, otthagya a színészetet s visszatért férjéhez.

De most már újabb fordulat állott be e kérdésben. Prielle Kornélia asszony ugyanis a napló megjelenésekor határozottan kijelentette, hogy téves a III. kötetben közölt utolsó ama megjegyzése, hogy Déryné 1852-ben vonult vissza a színészetől, mert Lilla nővérétől gyakran hallotta emlegetni, hogy a tarziali ütközet után, 1849-ben, Kilyényi Dávid színgazgató házában vonult meg árkadalmait ki-pihenni Klapka tábornok és ez alkalommal ott volt Déryné is, férjével együtt, sőt őt oktattatta is, miként szolgálja ki Klapkát szobájában, hogy senki ne zavarja.

Tény, hogy mikor Prielle Kornélia asszony Dérynével Kolozsvárról távozott (1843) nem volt többé az ünneplést művésznő. Hiszen hanyatlása már tulajdonképp akkor megkezdődött, mikor Schodelné felkerült a fővárosba, Déryné távollétében meghódította a közönséget s az 1837-ben Pestre visszatérő Dérynének tapasztalni kellett, hogy az egykori jelentéktelen társnő elszedi előle a babért s az igazgatóságnak is inkább kegyeltje lesz a fiatal asszonyka, mint a 42 éves, elhízott művésznő. Érezte is ezt legjobban Déryné, kit játékaért, művészetéért egykor annyira dédelgetett a közönség. Ha Kilyényi Dávid felszólította is, hogy játszana el egyes szerepeket Prielle Kornélia kedvéért, — hadd lássa a kezdő színésznő a nagy művésznő egyes alakításait, — mindig csak békétlenkedett. Roszult esett, fájó lelkének, hogy csak még egyszer óhajtsák őt e szerepekben látni és akkor akár el is mehett. Különösen a még ma is Grácban visszavonultan élő Gócsné miatt volt sokszor szóváltása nővérével, valamint sógorával, Kilyényi Dáviddal is és nem szívesen mondott le Gócsné javára egy-egy szerepéről. Mikor aztán megúnta a sok huzavonát, elkezdett, hogy úgy mondjuk, kóborolni, hol itt, hol

ott tünik fel. Rövid ideig Kolozsvárról, majd Debreczenben, Máramaros-Szigeten játszott. 1841. nyarán Pesten vendégszerepelt, de többé nem énekes darabokban, hanem színjátékokban, mert így szerette volna művészetét bemutatni. De ekkor már épenséggel kikacagták. Ugyanis a 'Niná'-ban a 16 éves lánykát játszotta, kurta öltözkében, folyton ugrálva, táncolva, a mi a kövér, koros művésznőhöz csakugyan nem illt. Ugyanez évben Máramaros-Szigeten találta őt Karacs Teréz, ki ez időben Kállay Istvánéknál leányainak nevelője volt. Mikor tülestek a találkozás öröme, keserűség szólott Déryné minden szavából. Fájó neki, hogy nincs a Nemzeti Színháznál. Hozzá tette aztán, hogy jól tudja: 'ott szép babák kellene.' Nem is akar már többé ragyogni, csak a mindennapit szeretné megkeresni.

Így nyilatkozott ekkor Karacs Teréz előtt, megjegyezve, hogy férje, kitől oly rég óta elváltan él, szintén hívja magához, mióta látja melőztetését; de nem mehet, mert adósságai vannak és ha nem keres, nem is törleszthet. Már pedig Déry kijelentette, hogy egy újjnyi színeszi rongyot, egy fillér adósságot se vigyen házához és még magán-körben nem szabad játszanania.

Ekkor foglalkozott tehát már Déryné azzal az eszmével, hogy visszavonul a színészetől, felkeresi férjét, csak adósságai tartották vissza. Újabb csapások puhították meg csak jobban és hiába vette maga mellé Laborfalvi Róza, hiába játszott most már oly kis segédszerepeket a Nemzeti Színháznál, minő pl. az egyik részeg asszony, a 'Csikós'-ban, havi fizetése pedig ekkor már mindössze 30 forintra szállott az egykor annyira ünneplést művésznőnek. Végre megúnta a sok herce-hurczát és visszavonult a színészetől.

De nem 1852-ben, mint ezt életirőli egybehangzóan írják, a forrás minden megjelölése nélkül, hanem akkor, mikorra ez időt Prielle Kornélia asszony megjelölte. Prielle Kornélia nézetét eddig szintén csak egy nőirőnk: Karacs Teréz erősítette meg, ki 'a régi magyar színészetről' irt feljegyzéseiben — melyeket é sorok írója rendezett sajtó alá, — említi, hogy 1849-ben, mikor Karacs Teréz nővére és ennek férje Nagy Gábor, ki Takács Ádám név alatt színészkedett Miskolcra, felkeresték, gyakran látogatták meg a Csikó-utczában lakó Déryné, 1850 elején pedig már Váradon volt Takács Ádám. Mint Karacs Teréz mondja: 'évet nem téveszthetek', tehát határozottan emlékezik arra, hogy ez 1849-ben történt.

Most egy újabb bizonyíték szól a mellett, hogy ez a két kiváló nő: Prielle Kornélia és Karacs Teréz valóban helyesen jelölték meg az időpontot és Déryné nem 1852-ben, hanem már a szabadságharc előtt vonult vissza a színészetől s tért vissza férjéhez. Ez az újabb bizonyíték pedig nem egyéb, mint Dérynének egy sajátkezűleg írt, Tarczalón 1848 november 18-án kelt levele, mely megvan a Nemzeti Múzeum kéziratgyűjteményében, hová Walthér László, a gróf Károlyiak levéltárnoka hagyatékából került.

Ez a levél, melyet alább teljes terjedelmében közlünk, bizonyítja, hogy ekkor már együtt élt Déryné a férjével és jól emlékezett vissza Prielle Kornélia asszony, mikor azt állította, hogy Tarczalón lakott.

De ez az érdekes levél kellő világításba helyezi Déryné akkori életét is. Adósságokkal eltele vonult vissza a színpadtól, mint leveleiben jelzi, 1847 őszén, és annyira jól él férjével, hogy adósságairól nem is szól neki, nehogy 'szegény jó férjének' annyi baja közt még több gondja legyen.

Jellemzők e szavak, mert hisz tudvalevő, — naplójának nem egy helyén szól róla Déryné, — mily folytonos viszálykodásban éltek és jó ideig hallani sem akartak egymásról. Prielle Kornélia is beszéli, hogy az idegennek, a ki tudja, milyen viszonyban éltek korábban, most szinte feltűnt, mily szívesen beszélgettek egymással. Mindig csak 'édes Rózsám', 'édes Pistám'-nak szólították egymást.

Ime az említett levél:

Tarczalón, november 18-ik 1848.

Nagyon tisztelt Tekintetes Úr!

és Tekintetes Asszony!

Nem gondoltam volna, midőn búcsúzások utolsó szerencsém lévén, hogy azon szíves készségű aján-

latát a Tettes Úrnak igénybe vegyem — minél fogva ha valami szívességet tehet egész bizalommal lesznek; egy kissé hosszasan kell lennem. — A színésznő sokszor megakad az ember — 's kéntelen a zsidóknál menekülést kérni roppant kárával, ez ért engem is. 35 évig fáradhatatlan szorgalmammal azzal jutalmazott a Haza, hogy későbbi éveimben oly tsekély fizetéssel kelle küszködnöm, miből ki nem jöhettek 's kénteleníttem adósságot csinálnom. Szegény jó Férjemet most sok bajai között nem merem zaklatni, s bár a Tettes urak sokkal kevésbé ismernek, hogy sem feljogosítva érezném magamat e' nagy szívességre miért esedezem, de azon nemes lelki ajánlata a Tettes úrnak fölbátorít, ezen szorongó helyzetemben. Ugyan is, a' többek között egy rész 100 — azaz száz váltó forint úgy van föl véve, hogy minden holnapban 10 váltó forint kamatot kell érte fizetnem, míg tsak a' száz váltó forint tőkét le nem fizetem — most már épen egy éve, hogy eljöttem Pest-ről 's én tellyességgel nem fizethettem sem a' tőkét sem a' kamatot. Többször sürgetett a zsidóné — de magamnak sem lévén — nem tehettem. Most igen sürgetve irt újra, hogy tovább semmi esetre nem vár, hanem lépéseket teszen — most hirtelenében oly szorongó állapotban helyze — hogy nem tudok másképp segíteni, mint azon bizalommal a' Tettes Úr szívességéhez folyamodni ha lehetséges esedezem méltóztassék azon száz váltó forint tőkét kifizetni még férjem elé terjesztem és akkor egész köszönettel a' Tettes Úrnak visszafizetendém. Az interesért talán inkább el fog várni, ha a tőke le lesz fizetve — azonban ha ő megelégednék 58 váltó forinttal az egész időre nézve még a pénz nállam volt és a Tettes Úr oly szíves leend azt is nekem hozzá kölcsönözni igen lekötelenzen ha nevemben vele egyezkedik — ha pedig nem elégszik meg vele úgy tsak a' tőkét száz váltó forintot kérem kifizetni. — Édes jó Tettes Úr épen most volt férjem ide bent s az írásnál kapott — föl fedestem előtte a' dolgot s most könnyült szívvel esdem az ő megelégedésével és azon kérésével, hogy méltóztassék kérelmemet teljesíteni és ő ki fogja a' Tettes Úrnak fizetni köszönettel — a kamat iránt pedig könyörgöm belátása szerint a zsidónéval egyezkedni, hogy elégedjék meg kevesebbel is — mint hogy tömérdekre menne el a capitalist is meghaladná az interes a' szerent, mint akkor a szükségétl készette kéntelen voltam megígérni — ha nekem magamnak volna nem húznék le semmit mert meg ígértem, azt gondolván akkor hogy legfeljebb két holnap alatt lefizethetem, de így tömérdekre menne, ha tehát meg fog elégedni a' Tekintetes Úrtól határozott kamattal méltóztassék azt is kifizetni és tölle a' kötelezvényt el kéri, mely nevem alá írásával van és nekem akkor ált adni midőn férjem ki fogja eléigérni a' Tettes Úrat. Ne ítéljen meg érte édes Tettes Úr hogy első ismeretségünk alkalmával érdemes úri házával mindjárt ily kellemetlen commissióval terhellem; bár alkalmam lenne bármely esetben viszont szolgálatot tennem a Tettes Uraknak, de kérem is ne mellőzzenek semmi alkalmat sem a' Tettes Úr sem a Tettes Asszony, melyben be bizonyíthassam mennyire le vagyok kötelezve — a' Tettes Asszonyt tisztelvén örök hálával vagyok a Tettes Úrnak lekötelezett szolgálója: Déryné.

U. i. A zsidónéknak neve Pollákné férje arany-műves boltja van a Király-utczában — ő maga fogja a' levelet a' Tettes Úrnak elvinni.

Künn: Tekintetes Valthér László úrnak, a M: Gr: Károlyi család levéltárnokának. Pesten, az üllői úti utczában.

Pecsét: Fkal vésséssel.

Signatúra: (eredeti Walthertől) 78. v. k. 1848-ki Sz. Andr. hava 28. válasz 1849-ki Sz. M. hava 26.

Czeruzával: 100 f. 30 f. maradvány az 50-be.

De a régi adósságok úgy látszik, még későbbben is terhőre voltak és Déryné hozzá is fogott ezeknek rendezéséhez. Mert Karacs Teréz említi emlékirataiban, hogy mikor megkérdezte Déryné, miért foglalkozik polykatenyesséssel, sőtva mondta neki: 'Még mindig kell régi tartozásaimat törleszteni és ezt Dérynek nem szabad tudni; ezt törlesztem polykám árából.'

Naményi Lajos.

A CSORBA-TÓI FOGASKERÉKŰ VASÚT ÁLLOMÁSA TÉLEN.

JÉGSZÁLLÍTÁS A CSORBA-TÓBÓL.

A Csorba-tót méltán nevezik a Magas-Tátra gyöngyének. Az 1350 méter magasságban fekvő tó háttérében a Kriván, Ostra, Solisko, stb. kopár csúcsaival valóban lebilincselő hatással van mindazokra, kik a magas Tátra ezen természeti szépségeiben gazdag üdülő helyét meglátogatják. A vidék nemcsak nyáron, hanem télen is igen szép, midőn hólepel borítja az egész tájat; a merre a szem ellát, végtelen hőmezők tárulnak az ember elé, kihaltak látszik az egész vidék, csupán a fenyvesek üde zöldje mutatja a természetnek a tél ellen folytatott küzdelmét. De télen is benépesül a táj. A nyaralók ugyan zárva vannak, az árnyas sétányokat ölyni magas hó borítja, a tengerszem maga is elűnt, esontta fagyaszította a dermesztő hideg. A tó jegén gazd van a munka, megkezdődött a jégszállítás. A munkások százai fűrészelik a tonak helyenként másfél méter vastag jegét, mások a levált jégtömböket halászszerű ki a vízből s a jeges rakományt vígan siklanak a szának a fogaskerékű vasút állomása felé. A természet játéka néha megzavarja a munkát. Az ezer méter mélyen fekvő Poprád és Vág völgyön verőfényes nap süt, fent a Tátrában sűrű köd ereszkedik a hegymokról alá, mely át nem ereszt semmi fényt, daczol a nap sugarai-val. Pnyenkor a munka szünetel, míg nem győz a nap, míg foszlányokra nem tépi a ködöt a szél. Ajéggel rakott vonatok lassan ereszkednek a meredek pályán végpontjuk, Csorba átrakodó állomás felé. Képeink a jégtermelés és jégszállítás egyes mozzanatait mutatják helyszíni fénykép felvételek alapján.

A csorba-tó jégszállítás már évek óta ismétlődik, mert az utóbbi évek enyhe tele a nagy fagyásokat arra készítette, hogy készletüket innen szerezzék be. Ez idén például vagy 60,000 méter mázsa jeget szállítottak innen az ország minden tája felé.

A csorba-tó fűrdő jelenleg az állam tulajdona. Darányi miniszter a fűrdő megvételével nem csupán az idegenek birtokterjeszkedésének vetett gátat, hanem megbecsülhetetlen szolgálatot tett a magyar turista-forgalom érdekében is, mely a Magyar Kárpát-Egyesület működése következtében s a kassa-oderbergi vasút igazgatósága által engedélyezett menetdíj-kedvezmények folytán évről-évre mind nagyobb mérvet ölt.

DRÁGA HEGEDŰK.

Nemrégiben egy Wilhelm Ágost nevű angol hegedűművész egy Guarneri Józseftől készített hegedűt kétezer font sterlingért vett meg (48,000 korona). Ezt a hegedűt londoni művész-körökben nagyon jól ismerték, Hart György hegedűkészítő és kereskedő tulajdona volt, a ki

atyjától örökölte s csak nagy nehezen lehetett eladására rábírn.

Ez a hegedű hírneves mesterének egyik legjobb épségben fenmaradt munkája s 1737-ben készült. Sárgára van fényezve, a nyaka és nyerge gyémántokkal és rubintokkal kirakva. Még a szekrénye is nagyon értékes, békateknőből és ezüstből van nagy művészetel csinálva. Aztmondják, csodálatosan erős, szép hangja van.

Ez a második eset, hogy ily óriási árat fizettek egy hegedűért. Egy Crawford nevű edinburghi úr Straduarinak egy hegedűjéért, melynek 'Messie' a neve — mert az ilyen hegedűknek neve is szokott lenni — 2000 guineát adott, vagyis közel ötvenezer koronát.

Guarneri József egyike volt a legkitűnőbb olasz hegedűkészítőknek. 1686-ban született Cremonában s mint valami titkos vallási társulat tagja, fogságba került. A fogságban számos hegedűt készített, melyek azonban nem voltak oly kitűnők, mint a többi. Ezt tartja róla a hagyomány. Kétségteljes fényes tehetség volt a maga szakjában s vannak elegend, a kik még az olasz hegedűkészítés nagymesterénél, Straduarinál is nagyobbann tartják, csak hogy nem volt olyan lelkiismeretes és megbízható ember, mint ez s ezért úgyszólván minden hegedűje más-más, csak a hangjuk egyforma kitűnő. Hírneve sokáig nem volt valami nagy, csak Paganini fedezte fel, mikor Livornóban egy Guarneri-hegedűt kapott ajándékba. Ezóta többnyire ezen játszott s különösen erőteljes, tömör hangjáért szerette. Halála után Paganini ezt a hegedűt szülővárosának, Genuának hagyományozta, a hol most a városházán, üveg alatt őrzik. A múlt század közepe tájáig a Guarneri-hegedűket nem keresték valami nagyon, jóval kevésbbé, mint a Straduaritól származókat, de mégis inkább, mint pl. Amati munkát. Ma azonban másképp áll a dolog; ez főleg Guarneri hegedűi erős hangjának tulajdonítandó, a mi a mai nagy hangversenytermekben nagy előnyök.

Úgy mondják, a legszebb ismert Guarneri-hegedű Kaliforniában, San-Diegóban van s egy Ralph Grainger nevű gyűjtő tulajdona, azelőtt pedig egy Hawley nevű konnektikuti ember volt. A neve 'József király'. Ugyane nevet azonban egy másik Guarneri-hegedű is viseli, a mely Knoop báróé Londonban. Knoop báró talán az egyetlen ember a világon, a kinek egy teljes Straduar-oktettje van: négy hegedű, két brácsa és két gordonka. A második gordonkát néhány évvel ezelőtt vette egy párisi gordonkaművész, közel 70,000 koronáért.

Guarneri József családjából különben több jeles hegedű-készítő származott, kikből megkülönböztetésül őt, a leghíresebbt 'del Jesu' melléknévvel szokták jelölni az I. H. S. egyházi jelről, mely minden munkáján megvan s a mely valószínűleg annak a titkos társaságnak a jelvénye volt, melyhez Guarneri tartozott.

AZ ALAGI VERSENYTÉRŐL.

Alag versenypályája, a mi a népszerűségét illeti, ma már méltó versenytársa a budapestinek, mert bizony joggal mondhatjuk, hogy a kít a budapesti futtatások érdekeltnek, az nem marad el az alagiról sem. De az «Urlovasok Szövetsége» meg is hálálja a közönség pártolását, mert évről-évre újabb és újabb kényelmekről gondoskodik, olyanokról, melyekhez a nagy pályák elkényeztetett közönsége hozzá van szokva. Így csak most nem régiben is a szép, üveges oldalú nagy tribün mellé, az olcsóbb hely közönsége számára oly diszes, 2000 embert tetője alá fogadó tribünt építtetett, melynél szebb, alkalmasabb a budapestin sincsen.

Mozaik is az élet egy-egy versenynapon Alag nézőterein, s minthogy az «Urlovasok Szövetsége»-nek főcélja az urlovas-sport művelése, nemcsak a versenyekről-versenyekre

Alag ma már nagyon számottevő tényező verseny-sportunkban, ma már azzá lett Budapest közönségének, a mi Párisnak Auteuil, a mi Berlinnek Carlsborst, Bécs hasonló pályáját, Kottlingbrunn pedig már túl is szárnyalta.

EGYVELEG.

* A japáni császár Tokió utcáin gyalog vagy hintóban naponta többször látható. A régi szokástól eltérve, mely szerint a Mikádó láttára az utcán mindenkinél hátra kellett fordítani, most már az emberek szabadon járnak-kelenek és az uralkodó megjelenését csak a rendőrök figyelmeztetéséből tudják meg, kik azt kiáltják: «A Mikádó! Vigyázzatok!»

* A marokkói szultánt hét oroszán őrzik, melyeket éjjelenként a hárem s a palota kertjében szabadon bocsájtanak. Nappal az egyik oroszán ezüst lánczal a szultán karszékéhez kötve teljesíti a testőr szolgálatát.

* A föld összes burgonyatermését évenként átlag 1454 millió hektoliterre becsülik s így kétszer annyi burgonya terem, mint búza és rozs.

* Károly Tivadar bajor herceg, boldog emlékeztű Erzsébet királynéknak fiúve, eddigelé már 4000 szemhályog-műtétet végzett, nagy részben szegény embereken.

* Nyolcvanezer macskát visznek Angliából évenként külföldre. A három királyságban lévő macskák számát hét millióra teszik.

* Dániában a tojáskivétel előmozdítására nemrég társulat alakult, a mely most már egész Angliát ellátja tojással, mely országot pedig tudvalevőleg legtöbb tojást fogyaszt. A huszonkétezer tagból álló társulat a rendkívüli sikert főképp azon szigornak köszönheti, melyet a hanyag szállítók ellen alkalmaz. Minden egyes tojásra a szállító nevét egy külön ezelra készült jelzővel tartozik rányomni. A tojáskivétel útján évenként 9—11 millió korona jut Dániába.

* Az oroszországi vasutakon egy millió utas közül évenként átlag harmincz ember veszt életét.

Goró Lajos rajza.

AZ ALAGI LÓVERSENYEKŐRŐL. — A NAGY TRIBÜN ELŐTT.

járó közönség ad itt találkat egymásnak, hanem eljönnek s nagy számban a főúri világ, a «társaság» szépei, hogy gyönyörködjenek a főúri és gentry-világ ifjainak és a hadsereg tisztjeinek mérközéseiben. Itt nem bérért, hanem babérrért, dícsőségért küzdenek.

De nemcsak az urlovas-sport talál otthont Alagon, hanem tér és alkalom van adva a kisebb versenystállókban is loányaguk képességének bemutatására, s minthogy az ily versenyek legtöbbször magyar istállófűk szállnak nyeregbe, az Urlovasok Szövetsége előmozdítja ez által a hazai lovas-képzést. Sok oly hazai lovas (jockey), kik ma már a drágán fizetett angolokkal és amerikaiakkal szemben is derekasan és sikeresen megállják helyüket, Alag zöld gyepén kezdték meg lovastudományuk bemutatását s ma már a nagy pályákon is a számottevők közé tartoznak.

Ma, vasárnap Alag versenytérre ismét kinyitja kapuit, s öt napos meetingre várja a sport híveit, oly meetingre, mely a legfényesebbnek ígérkezik, mert oly nagy számban vannak az egyes versenyekre lovak nevezve, mint Alagon még soha, a nagy pályákon is csak néha-néha.

* Az első omnibusz-társulat XIV. Lajos francia király parancsára Párisban alakult. A társulat, melynek elnöke Rohan herceg volt, mindössze hét nyolcvanöt kocsival rendelkezett. A főváros két legnagyobb utcáin járó omnibuszokat eleinte gyalogos és lovaskatonák kísérték, mert gyakran megtörtént, hogy az új intézmény ellenségei a kocsi-ban ülőkre köveket és sárdarabokat dobáltak. Mind a mellett a vállalat csak rövid ideig állt fenn. A második omnibusz-társulat 1827-ben alakult s azóta folyton gyarapodik, de már a jövő évben a forgalmat automobil-kocsikon fogja folytatni. Jelenleg a társulat 16 állománya 3500—4000 drb. közt váltakozik.

* Pál orosz nagyherceg számára sehol sem lehet elég hosszú ágyat találni, mert kinyújtózza hét lábánál nagyobb. Ez okból utazásain egy külön az ő számára készült összerakható ágyat vitet magával.

* A pápa örökségei. A mult 1901-ik év lefolyása alatt XIII. Leó pápa kétszáz végrendeletben szerepelt mint hagyományos és 300 ezer koronát örökölt. Ezen összegből 120 ezer koronát egy gazdag olasz gyáros hagyott a pápára.

* Khina némely tartományában a disznókat hámban járatták s velük könnyebb szekereket húztak.

* Melbourne-ban, Ausztrália fővárosában a lakosok abban állapodtak meg, hogy mindaddig söröt nem isznak, míg a sörfőzdek a sör árát felénnyire le nem szállítják. A városban eddigelé évenként másfél millió hektoliter sör fogyott el.

* Dickens műveinek kiadása. Egy angol kiadó, George D. Sproul Dickens műveiből oly kiadást rendez, melyből minden példány 250,000 márkába fog kerülni. A kiadás czíme: «St. Dunstan's illuminated Dickens.» A legdrágább könyvek egyike lesz, melyet valaha előállítottak. Csak 15 példányt fognak nyomni, mindeniket 130 kötetben. 8 példány van Amerikába, 7 Angliába szánva. Jelenleg két kötet van nyomás alatt. Az egész mű három év alatt készül el.

* A japáni törvényeszek előtt lefolyó perekben, esetleg elrendelt tanúkihallgatás után az illető tanú vallomását nem esküvel erősíti meg, hanem a felvett jegyzőkönyvre saját pecsétjét nyomja. Ez azért van, mivel a japáni ember pecsétjét többre tartja, mint az esküt.

* Az orosz bagaria-bőr különös szaga a nyírfa-csirtól ered, melyel a bőrtök kikészítik. Molyok és egyéb rovarok a bagaria-bőr szagától rögtön elpusztulnak, miért is néhány orosz bagaria bőrbő kötött könyv a molyoktól egy egész nagy könyvtárat menten tart.

GYÖRGY SZÁSZ KIRÁLY.

Az Albert király halálával megüresedett szász királyi trónt most a törvény szerinti örökös, György király, maga is hajlott korú férfiú foglalta el. Mint nemcsak német földön, hanem mindenfelé ismert személyiség veszi kezébe az uralmat. Eddigi működéséből ismerte mindenki kötelességtudását, vallásos buzgalmát, katonai rátermettségét. Vallásossága, mely a szász uralkodó-családot jellemzi, soha sem igyekezett a politikai kérdésekre eleget, a mi Szászországban, a hol az uralkodó-család katolikus, a lakosság pedig négy százalék híján csupa protestáns, könnyen vezethetett volna felekezeti surlódásokra.

György királynak még trónörökös korából az a híre van, hogy nagy kedvelője és finom ízlésű ismerője a képzőművészeteknek. A modern u. n. szeccsessziós művészi iránynak nem barátja, de azért, mikor egy izben pár éve ezen irány ellenzői keresztül akarták vinni, hogy hatalmi eszközöket használnak ellene, ő a liberális álláspontra helyezkedett, hogy a szeccsessziót tűrni kell. A szászországi régi építészeti emlékek megóvására alakult társulat működésében élénk részt vett. A politikával is buzgón foglalkozott, pontosan eljárta a főrendiház, az u. n. első kamara üléseire negyven év óta. Itt ismerte meg az állami életet minden ágában.

Magánéletéből ismeretes, hogy boldog házasságban élt immár 18 évvel ezelőtt elhunyt nejével, a ki születésére nézve portugál hercegnő volt. Gyermekeit — kiknek egyike, Mária Jozefa főhercegnő, a mi Ottó főhercegnünk neje — nagyon vallásosan nevelte s egyik fia, Miksa herceg pappá is lett s most a kánonjog tanára a svájci, freiburgi katolikus egyetemen.

György király közel hetven éves korában, de testi és szellemi ereje ritka épségében foglalja el trónját. Mint János király legifjabb fia 1832 augusztus 8-ikán született Drezdában s gondos tudományos és katonai nevelésben részesült. 1846-ban mint szenvedélyes katonai alhadnagy ranggal a hadseregbe lépett. Az 1849 és 1850. éveket a bonni egyetemen töltötte. Ezután eseményekben gazdag katonai pályát futott meg, melynek során mint csapatvezér maradandó hadi hírnevet szerzett. Az 1866-iki háborúban a poroszok ellen működő első szász lovasdandár parancsnoka volt s nyolcvan lovas svadronnal a königgrätzi csata reggelén feltartóztatta a poroszok előnyomulását Nechanitznál, majd, hogy a 10. osztrák hadtesttel biztosítsa összeköttetését, Probusnál foglalt állást. A tűzkeresztség után dandárt és Kárpátokon át vezetve Bécsbe. Visszatérése után altábornaggyá és a második szász gyalogos hadosztály parancsnokává nevezetett ki.

Az 1870/71-iki francia háborúban fényes szerep jutott neki. A saint-privati véres napon, 1870 augusztus 18-án, személyesen vezette rohamra gyalogos hadosztályát. Másnap bátyja, Albert helyett, a ki a Maas-vidéki sereg főparancsnoka lett, átvette a szász hadtest vezetését. Résztvett a Wörth, Beaumont, Sedan és Villiers melletti csatákban, mindenütt egy-egy új babérelvetel fűzte hadvezéri koszorújába. A győzedelmes hadsereg Drezdába való bevonulásakor György herceget gyalogsági tábornokká nevezték ki, bátyja trónra lépte után pedig hadtestparancsnok, majd hadsereg-főfelügyelő lett, 1888 óta a tábornagy rangot

viseli. A 12-ik szász hadtestnek 1900-ig szakadatlanul parancsnoka volt s nagy szolgálatokat teljesített a parancsa alatt álló csapatok kiképzésében. Humanizmusának fényes jelét adta 1892-ben kiadott, s nemes hangja miatt általános lelkesedéssel fogadott rendeletében, melyben a katonákkal való durva bánásmód ellen kelt ki.

Mint politikus s a művészetek pártolója is nagy érdemeket szerzett. Nagykorúsága óta buzgalma és szónoki képessége által kiváló tagja a főrendek házában s az állami tanácsnak. Mindig nagyon élénken érdeklődött a politika iránt, a főrendiház pénzügyi bizottságának elnöke volt, s közvetítő közbelépésével sokszor komoly parlamenti bonyodalmakat segített megoldásra. Néhány évvel ezelőtt megülte parlamenti pályája negyven éves jubileumát.

Atyja trónralépte (1854) óta elnöke a szász régészeti társulatnak, 1864 óta kurátora a művészeti akadémiának. E két hivatalában, melyeket soha sem tekintett tires címeknek, sokat tett a tudomány és a művészet érdekében.

GYÖRGY SZÁSZ KIRÁLY.

Egész életét közsolgálatban, példás kötelességteljesítésben töltötte s a szász nép bizalommal tekinthet uralkodása elé, melynek ily gazdag tapasztalatok adják meg irányát.

TELEDIAGRAPHIA.

Ez a különös szó az írásnak és rajzolásnak távirai útton való eszközését jelenti. Sokan nem tudják, hogy mai napság már némely rajzokat és leveleket is lehet a táviró útján továbbítani. Rövid óra lefolyása alatt arcképet vagy sajátkezűleg írt levelet is elküldheti az ember nagy távolságban lakó barátjának s onnan a választ ugyancsak barátja sajátkezű írásával megkaphatja. Ha az illető levelet a pontot egy i-betűre tenni elmulasztotta, a levél is e nélkül fog megérkezni. Ha egy szót aláhúzott, egy másikat kitörölt, vagy kis betű helyett nagy betűt írt, a levelet mindez látható lesz.

A telediagraphia feltalálója Hummel, egy Csehországból Amerikába kivándorolt betűszedő, a ki találmányát ezelőtt két évvel hat amerikai napilapnak két évre oly kikötéssel engedte át, hogy azontúl szabadalmát tetszése

szerint használhassa. A két év most április havában járt le és nemcsak a rajzoló és író távirai készülékek mindenütt működni fognak. A találmány egybe közt a sikkasztók dolgát is nagyon meg fogja nehezíteni, a mennyiben ezután a rendőrség nemcsak a megszokott sikkasztó személyleírását, hanem arcképét is néhány perc alatt a világ minden részeibe elküldheti. Az új készülék az arcképet akár száz példányban is továbbíthatja, úgy hogy ezt ugyanannyi rendőrgyőnek használhatja.

A telediagraph más irányban is fontos szolgálatot tehet. Vegyük például, hogy egy grának néhány géprészre rögtön szükség lenne, melyeknek pontos rajzai azonban csak három nap alatt készülnek el. A készülék bármely nagyságú rajzot hűsz, legfeljebb hatvan perc alatt a megfelelő kisebb arányban kiállít s ezt rögtön továbbítja.

A hadviselés dolgában a telediagraph megbecsülhetetlen szolgálatot tehet, a mennyiben az ellenség állását, vagy tervezett mozdulatait pontosan lerajzolva, arra nyújt módot, hogy a fővezér, — esetleg ennek alvezérei működésüket ne pusztán föltevésre, vagy kémek megbízhatatlan jelentéseire alapítsák.

A Morse-féle készülék, vagy Marconi sodrony nélküli sürgőnyei által továbbított üzeneteket könnyen el lehet fogni, illetőleg előlvasni. Hummel kijelentette, hogy ilyesmik az ő gépénél azért nem történhetik meg, mivel titokban tartandó sürgőnyeket előre megállapított rajzokkal vagy oly jelekkel továbbít, a melyeket csak az általa szervezett állomások ismernek, a nélkül, hogy értelmükbe be lennének avatva.

A NEW-YORKI FLATIRON.

Érdekes házat építenek most New-Yorkban, a város két legnépesebb utcájának találkozásai pontján, a mely különös formájával s építésének módjával még a ropant magas «felhőkaparók»-k között is feltűnik. A 20 emeletes épület képeit Szemere Attila volt országgyűlési képviselő küldötte meg lapunknak, következő érdekes levél kíséretében, melyben megadja egyuttal leírását is.

New-York, 1902 június 1.

Két képet küldök a «Vasárnapi Ujság»-nak arról az épületről, a melyet maguk az amerikaiak is az ő legsodálatosabb épületeknek tartanak. Az egyik kép a kész házat, a fénykép a készülő házat abban az állapotban mutatja, a melyben most van. A mint e képen látható, egyszerre fenn és lenn építik, közép része pedig még őrés.

Megjegyzem, hogy a ház nem az otthoni rendszer szerint épül, különösen annyiban, hogy nem tótok képezik a hajtóerőt, hanem villamos elevátorok, a melyek egy-két másodperc alatt a legfelső emeletre szállítják az anyagot. A szögecselést, a mely ilyen óriási vasalkotmányon szintén roppant munka, nem izzadó vasmunkások végzik, nehéz porlyúket lassan forgatva, hanem légnymósos kalapácsok, a melyek egy perc alatt körülbelül ezret ütnek a szögecsre.

A ház New-York, sőt talán az egész világ legdrágább telkén épült a Broadway és a Fifth Avenue összejáratásánál. Formája csodálatos. Első homlokzata egy ablakos, hátulsó frontján három ablak van. A két oldalhomlokzat széles és hosszú. Olyan a ház, mintha egy nagy tengeri hajót látnánk elülről, az orránál.

A ház neve «Flatiron», a mi angolul vasaló-vasat jelent.

Építészei chicagói emberek, a kiknek a «felhőkaparók» (sky scraper) építése a specialitása. Ez a ház különösen nagy nehézsé-

geket nyújtott a tervezésnél, mert irtózatossá nagy szél-ellenállásokkal kellett számot vetni, a mennyiben az épület minden oldalán szabadon áll. Ezért aztán olyan erős vaszerkezetet vettek, a minőt eddig még sehol sem alkalmaztak. Ennek dacára az épület felső vége erős szelben hat hüvelyktől egy lábíg terjedő lengéseket tesz.

Ma már csak úgy hemzsegek az efféle kolosszusok New-York belvárosában. Berendezésük gyönyörű, a liftrendszer pedig bámulatos. Van némelyik házban tíz felhúzó-gép is. Fele bumli lift, fele express. Ez utóbbiak csak a 12—14 emeleten túl állnak meg. Szerkezetük gyönyörű. Sebességük szédítő, biztonságuk meglepő. Persze, itt nincs 26,000 városi szabályrendelet a liftek kezelésére, hanem a baleset-biztosító és a munkásbiztosító társaságok vizsgálataik meg hetenkint a gépeket, mert ha baj történne, az ő pénzük sirna utána. *Szemere Attila.*

W. KRAMMER TERÉZ «FEDÓRÁJA.»

W. Krammer Teréz a legbecesebb művészi erő, a kivel dalszínházunk újabb gyarapodott, a liben eredeti magyar tehetséget hódítottunk vissza, miután Németországban a drezdai szász királyi udvari operának rendkívüli hanganyagának a legalaposabb kiképzés sokszorozta meg fényét, csillogását, értékét. Szerződéses óta (a mikor az új operai primadonna arcképét a «Vasárnapi Ujság» bemutatta) W. Krammer Teréz ritka terjedelmű szerepkörben hódította meg a közönséget; a színház egyik fővonzóereje lett a játék- és vígalmúvektől kezdve, minő a «Denevér» és «Galathea», a wagneri zenedráma; például Elzjá «Lohengrin»-ben, s közben egész sorozata a romantikus operákban, mint «Aida», és igazi magyar érzülettel személyesítvén Erkel nemzeti remekében «Bánk bán»-ban Melindát, s szűnet előtti utolsó fellépéskor is, a szerző emlékkünnepén, tüntető lelkesedést, viharos tapsokat kelteve hatalmas szenvedélyű éneke, valamint játéka által.

Az új drámai szerep, melyet legutóbb bemutatott, Umberto Giordano «Fedóra»-ja. Szerkezetére a modern olasz zene már nagyban érezteti a wagneri irányt, de az eszmékben megőrizve a nemzeti jellegét több-kevesebb eredetiséggel. Érdekes, sőt merész kísérlet a verismus terén, a mennyiben Sardounek újszólólván «kriminálszínműve» szövegének alapja; ezt a politikai, kémkedés, nihilizmus, düh, boszú, perzekúció szálaiból égis gyilkosság alapján szőtt mesét tenni librettóvá: nagy próbákat a zeneszerzőre nézve. Giordano t darabjában is, mint hasonlóképp mozgalmas politikai háttérű «Chénier»-jében, az érzelmes szerelmi részek segítik ki. A szenvedély léhas kitérője a második felvonás végén tetőzik; de a sikerhez a közreműködők kitünő előadását, magas ének- és játék-művészetét kívánja meg. W. Krammer Teréz társa Burrián volt, a czimszereplő mellett kedvesét, Loris Ipanofot játszva. S a két főszereplő, méltóan egymáshoz, tükörelés összejárákkal oldotta meg feladatát. A boszúvágy alá temetett szerelemnek szenvedélyesebb kitérését szépen s művésziességgel éreztették; az elfojtatlán érzelmes vulkán gyanánt tört ki, elemi erővel; hasonló bravourt csak két ily, virágzása teljében levő fényes tehetség fejtheti ki. A közönség lelkesen ki is tapsolta a két szereplőt. Szintén megható volt Fedóra meghalási jelenete, a reménytelenség s kétségbeesés sötét festése, melyeken mégis keresztül mosolyog a búncsánant és az örök szerelem az utolsó csókban. A játékáról azért emlékeznünk különösen, az énekművészetnek megkívánt briliáns volta mellett, minthogy Operaházunknak egyik legfontosabb reformja, hogy már a színpadi játékra, alakításra is kiváló súlyt helyeznek. A magyar kir. Operaház tökéletes előadásaihoz ez nélkülözhetetlen, s nem kevésbé az, a miben Krammer Teréz művésze is nagy támogatást szolgál: hogy az előadások kizárólag magyarok legyenek. (b.)

LÓKALAPOK.

Furcsa kiállítás volt a múlt hónapban az egyik párisi czirkusz helyiségében. Az ottani állatvédő egyesület ugyanis, határozatilag ki-

mondván, hogy a lovaknak okvetetlen kellemetlen lehet a nyári nap melege, kívánatosnak ítélte, hogy ezentúl a lovak is kalapot viseljenek nyáron, annál inkább, mivel napernyőt nem hordhatnak.

Úgyde, milyen legyen ez a kalap? Mert igaz, hogy néhány óra lehetett már Páris utcáin felkalapozott lovakat látni, ámde a kalapok felettébb izléstelenek voltak, mely körülmény elterjedésüket nagyban akadályozta. Mit tegyen tehát a derék egyesület? Pályadíjakat tűzött ki oly kalapokra, melyekben az izlés, a chic a czélszerűséggel párosuljon.

És a pályázat nem remélt eredménnyel járt, a mennyiben kétszázal több «pályamű» érkezett be, melyeket aztán az említett czirkuszban ki is állítottak.

Sajnos azonban, a pályázat eredménye inkább csak szám szerint volt fényes s mindössze kettő akadt az «alkotások» közt olyan, amely a föltételeknek — a bíráló-bizottság szerint — mindenben megfelelt. Ez a két koszorúzott pályamű ott csodálható csoportképünkön, mely a kiállítás feltünőbb darabjait tárja szemünk elé.

Az egyik díjazott kalap — a kép balsarkán felül — kákából van fonva, kellőleg feldisztve s a mi a fő: szellőztető készülék is van rajta. A másik, — amaz alatt a második, S P A betűkkel, — parafából készült s a gyarmati katona-ság sisakjához hasonlít, a mi a lovaknak egyszerűsége bizonyos harcias külsőt kölcsönözni is hivatva van. A többi lerajzolt kalapminta díjat nem nyert ugyan, de legalább meleg elismerésben részesült.

Egyébiránt a két nyertes pályalkotásról is nagyon vegyes vélemények hallatszának s általában azt tartják, hogy igen czélszerűek lehetnek ugyan, de hogy valami túlságos sikkesek volnának, ahhoz némi kétség fér.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A Vasárnapi Ujság Regénytárában július hó folyamán két érdekes közlemény kezdünk meg. Az egyik Vértési Arnold, jeles írónk «Varga Imre» című regénye, melynek meséje a szabadságharc előtti és alatti időkből van merítve s mint korrajz is számot tesz. Mindjárt a regény elején lebilincsel az olvasó figyelmét egy előkelő család fiatal, szép és határozott jellemű leánya, a ki beleszeret az egyszerű jobbágy fiuba, Varga Imrére. A regényhez Goró Lajos művészi munkát készített rajzokat. A másik közlemény történelmi érdekű: a Piscevecis orosz tábornok eddig még sehol sem közölt följegyzései, melyeket orosz eredetű Huszár Imre ültetett át nyelvünkre. Piscevecis határőrvidéki szerb volt, ki eleinte az osztrák-magyar hadseregben szolgált, de 1753-ban kivándorolt Oroszországba, hol aztán tábornoki rangra emelkedett. A Piscevecis feljegyzései felénk akármilyen regényen, koránsem száraz töredékek, hanem nagy közvetlenséggel és érdekesen megírt rajzok, melyek írójuk viszontagságos, kalandos életét, az akkori katonai és társadalmi viszonyokat élénk világításban tárják elő, nemkülönben hű képét nyújtják hazánk délvideki szerb lakói múlt századbeli állapotának is. A szöveghez számos azon korból fenmaradt eredeti képet is közlünk.

Veres Pálné, Beniczky Hermin élete és működése. Ezen cím alatt 774 oldalas könyv jelent meg, melyet hálás tisztelettel jelöljük az Országos Nőképző-Egyesület adott ki egykori nagydíjű elnöknőjének, Veres Pálné, Beniczky Hermin asszonynak emlékére. A Rudnay Józsefné és Szigethy Gyuláné által összeállított terjedelmes munka nemcsak a kegyelet szép jele, hanem mondhatni, hogy korrajz is, melyben a Veres Pálné munkás élete fejzeteire osztva le van írva; taláunk a könyvben számos igen érdekes, részben politikai vonatkozású feljegyzést, beszédeket, leveleket, stb. Többek közt hű másolatban ott van az a csupa képtalányokban megírt, vagyis megrajzolt levél, melyet Madách Imre írt volt Veres Pálnéhoz. Az igen szép kiállítású kötet tábláját a Veres- és Beniczky-családok színnomatú címerei ékesítik.

Versek. Molnár Jenő Szegeden adott ki egy kötet verset «Szerelmes éjszakák» címmel. Csupa szerelmi líra, méla ömlengés, szelíd epedés, röpke

dalok, egy-két hosszabb lélegzetű vers. A forma feltünően választékos, a nyelv is csinos, de sok benne a keresettség. A természetes közvetlenség nem tartozik erőnyei közé s ezért dalai legnagyobb része a tetszetős csinált virágok hatását teszi; a lényegibb nyomatok nem hagyják a lélekben. A kötetből, melynek ára két korona, a következő verset közöljük mutatványul:

Vallomás.

Szellő, ne szállj el, sóhajodra
Taníts meg engemet;
A csobbanó tó játszi fodra
Ringassa lelkeket.
Enyelgő Amor, hints szememre
Tündéri álmokat;
A szűz istennő szerelme
Talán meglátogat.

Ezüst olajfák, karcos ciprus
Illatja leng felém,
S mikéntha búna égi himnusz
Ugy csügögök énekén.
Filembe cseng, ingerli vágyam
Varázsos dallama;
És zengzetével mintha lágyan
Eláldaltana.

A merre lépsz, két buja pázsit,
Sóhajtoz völgy, halom;
S ha érzem szived dobbanását,
Mámorba fül dalom.
Észbontó bája Charisoknak,
Csábító kellemé;
Ha így egymással összefognak,
Ki küzdhet ellene?

Meghódolok, ím lásd, előtted
Én hű alattval,
Kinek nevét lelkembe szőttem
Te szép, te szent, te jó,
Ringó derekad átkarolva,
Gyöngéden így, — oh hadd,
Belélehelni hoszu csókba
A vallomásomat.

Ellentéte az előbbi kötetnek Somlyó Zoltán kis füzetkéje, mely «Dalok a piros kendőtől a hatszatos cipőig» nem épen izléses czímet viseli. Ezek a «dalok» épen formátlanosságukkal tűnnek ki; zavarosan folynak, minden dallamosság s a művészi alakítás nyomai nélkül. A szerző nagyon őszinte akar lenni, hajszolja a közvetlenséget, a mi megint adórasságra vezet. A kötet egyébként is teljesen kiforratlan izlés képét tükrözi, — egy-egy hangulatosabb sor, kidolgozatlanul odavetett kép, mely művészi alakításban értékesé válhatnék, vall csak arra, hogy szerzője lelkében néha-néha olyan hurok is rezdülne, melyek hangja a költészet. Az 58 lapos füzet ára két korona.

A mesterséges víziútkérdése Magyarországon. Irta Krisztnóvich Ede. A budapest-északi és vukovár-samacai hajózható csatornák tervezetével foglalkozik a szerző s kifejti, hogy szerinte a mai gazdasági helyzet átalakítására hivatott nagyforgalom megteremtéséhez szükséges olcsó szállítást csakis jó vízi úttal lehet biztosítani, mert a vasuti önköltség vagy ötször akkora, mint a vízen való szállítás; s azon őszög tizedrészevel, melyet az államasutakra költünk, teljesben víziúttal építhetnénk, mint a milyet Ausztria épít. A tömören, de világosan megírt füzethez a tervezett magyar és osztrák csatornák térképe is csatolva van. A munkát az Athenaeum adta ki, ára 1 korona.

Szövetkezeti vonatkozó. Irta Palás Iván. A szövetkezetekre vonatkozó tudnivalók részletesen meg vannak magyarázva ezen munkában; ismerteti a hitel-, mezőgazdasági-, értékesítő- és helyszertei ipari fogyasztási szövetkezeteket, ezek szervezését, elmondja az igazgatósági és felügyelő-bizottságok jogait, kötelesegeit, közöl alapszabály-mintákat és alakításra vonatkozó útbaigatásokat, a melyeknek a szövetkezeti ügy barátai sok hasznát vehetik. A könyv ára 1 korona 40 fillér.

Irodalomtörténeti közlemények. Szerkeszti Szilágyi Aron. A magyar Tud. Akadémia kiadásában megjelenő folyóirat legújabb (ez idei 2-ik) füzeté több érdekes közleményt tartalmaz. Ferenczi Zoltán Petőfőről, Körösi Sándor Zrínyiről a költőről ir, Császár Ernő a XVI. és XVII. századi protestáns zsolnárköltészetéről, dr. Színnyei Ferencz Nagy Ignácraól értekezik. Ezenkívül a füzet még több apróbb adatot és közleményt is tartalmaz. Egyes füzet ára három korona.

Az állatok világa 54-ik füzeté megjelent. Beszél a posztákról, a bujkáló-félékről, az ökszsemről,

sok madarat szép metszetekben is bemutatva. A szövegképeken kívül egy fekete nyomatú mlapp is van a füzethez csatolva. «Az állatok világa» című nagy munka a Légrády-testvérek kiadásában jelenik meg, ára egy füzetnek 80 fillér.

Tyuktenyésztes. Irta Hreblyay Emil. II. kiadás. Ezelőtt két évvel jelent meg e munka I. kiadás; ez a második azonban tetemesen ki van bővíve. Részletesen tárgyal a tyuköl berendezéséről, a takarmányozásról, az elősdiokról és betegségekről, a keltetésről s keltetőgépekről, a felnevelésről és a tyukfajokról, a szöveg közt 90 ábrát is közöl. Bóli ára a könyvnek három korona, azonban a szerzőtől (Budapest, Csömöri-út 15 sz.), lapunkra hivatkozva, két koronáért meg lehet szerezni.

Pályázat népszázműre és operette szövegére. A budapesti Népszínház igazgatója két új, egyenkint 100—100 aranyas pályadíjat tűzött ki népszázműre és operette szövegére. Kivántatik egy egész estét betöltő népszázmű. Előnyben részesül, mely tárgyát a magyar történelemből vette. A pályadíj okvetlenül kiadatik, ha a bíráló-bizottság a pályaművek közt a Népszínházban előadható darabot talál. Az operette szövegéről is előnyben részesül a magyar tárgyú darab. Mindkét pályázatra a beküldési határidő október első napja.

Előfizetési fölhívás.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel s rendkívüli mellékletekkel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg. Jövőre is hű marad alapításakor választott irányához, hogy a hazafias érzületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükré, szóval korunk történetének igazi képes krónikája legyen.

A Vasárnapi Ujság «Regénytár» heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A «Vasárnapi Ujság» társalapja, a most már 48-ik évfolyamára «Politikai Ujdonságok» melyet ben lévő «Vasárnapi Ujság»-ot megemlékező hű és részrehajlatlan előadója, valódi léhezgatólónak ismert el a magyar olvasó községe, a hét eseményt kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így a lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben pótolja.

A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett külön díj nélkül kapják a «Világkrónika» kétszer heti közlönyt és a «Magyar Gazda» című havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet. Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk terjedelme mellékleteivel együtt bővebb, mint előbb volt; előfizetési áraink azonban az eddigiek maradtak.

A «Világkrónika» hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat, úgy szintén mulatóbb kisebb közleményeket, stb.

A «Világkrónika» a július—decemberi félévben egybekel mellett Verne Gyula «A csethalások» című legújabb regényét közli, az eredeti párisi kiadás rajzaival.

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése június hó végén lejár, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre négy korona, félévre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» a Világkrónika és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Kosnak fényképe után.

W. KRAMMER TERÉZ MINT «FEDÓRA.» (III. felv.)

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők. Egyes előfizetések legelőszérűben posta-utalvány által eszközölhetők.

Régi előfizetőink legelőszérűben úgy járnak el, ha czimszálcaikból, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a posta-utalvány szélére fölragasztva, beküldenek a kiadóhivatalnak.

Gyűjtőinknek a «Vasárnapi Ujság»-ból 10, a «Politikai Ujdonságok»-ból 6 előfizetett példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálnak.

A „Vasárnapi Ujság” diszkiadás.

A „Vasárnapi Ujság” jövőre is abban a kiállításban fog megjelenni, melyet a magyar közönség annyira évek óta megszokott és megszeretett, tehát az eddigiehez hasonló alakban, jó papíron, gondosan előállított és szépen nyomott illusztrációkkal. Hogy azonban azok számára, kik a „Vasárnapi Ujság”-ot még diszesebb kiállításban kívánják megrendelni és könyvtárjukban vagy társalgó-termek asztalán megőrizni, erre is módot nyújtunk: a „Vasárnapi Ujság”-ból albumszerű diszkiadást is rendezünk, mely azonos tartalommal, de a legfinomabb vastag dupla-velin-papíron, szines borítékkal jelen meg. Az e felvén kiállítás által okozott költség-többlet arányában a „Vasárnapi Ujság” diszkiadányainak ára kétféle, mint a rendes kiadásé, vagyis:

a „Vasárnapi Ujság”	fél évre —	8 korona
rendes kiadás	egész évre 16	„
a „Vasárnapi Ujság”	fél évre —	16
heti diszkiadása	egész évre 32	„

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia június 23-ikán összes ülést tartott báró Eötvös Loránd elnöklésével. Ez egyszersmind utolsó ülés volt a nyári szünet előtt.

Előterjesztések voltak napirenden. Szily Kálmán főtitkár jelentette, hogy a Köczm-féle pályázatra, mely a magyar történelemből vett tárgyú színműveket kíván, kilenc pályamű érkezett. Ezuttal Kun László király korának kellett szolgáltatni az anyagot. A pályaművek ezek: Oldamur, Aydua, Macsóci herczeg, Herczegrablás. A királyné. Harmadik Andre. Istenítélet. István herczeg. Édua. — A pályaműveket Heinrich Gusztáv, Vadnay Károly és Herczeg Ferencz bírálják.

A tudományokat népszerűsítő intézet. Erzsébet-népakadémia név alatt a fővárosban oly intézetet szerveznek, melyben a kevésbé művelt elemekkel felolvasásokban, magyarázatokban és könyvek használatával ismertetik meg a tudományok

haladását és a foglalkozásokhoz tartozó szak-ismereteket. Az előkészítő bizottság június 22-ikén tartotta alakuló gyűlését Kovács Gyula kir. tanácsos elnöklésével. Bardócz Pál ismertette a gyűlés előjárt.

Alexander Bernát egyetemi tanár és ismert író az intézet hatásáról szól. A műveltség alacsony fokán állók anyagilag is küzdöknek, — úgy mond — nem tudják érvényesíteni jogaikat s martalécul vannak odadobva a műveltebb osztályoknak. Ez az oka annak, hogy a kultura elveszté életéjét, mert az a kultura, a mely nem a nép minden rétegébe bocsátja gyökereit, elenyved. Ezért az egész világon rég megindult a mozgalom, hogy a kulturát megmentsék a nép számára és a népet a kultura számára. Gyűljön meg hát mindenki az akarat szent tüze s innét hevítse és termékenyítse a lelket. — Kovács Gyula elnök megelőgdésével mondta ezután, hogy a gyűlés alatt 150-en léptek az egyesületbe tagnak s így a már előbb belépett tagokkal együtt az egyesületnek 300 tagja van. Ezután az alapszabályokat állapították meg.

A szegedi Dugonics-Társaság június 22-ikén közgyűlést tartott dr. Lázár György képviselő elnöklése alatt.

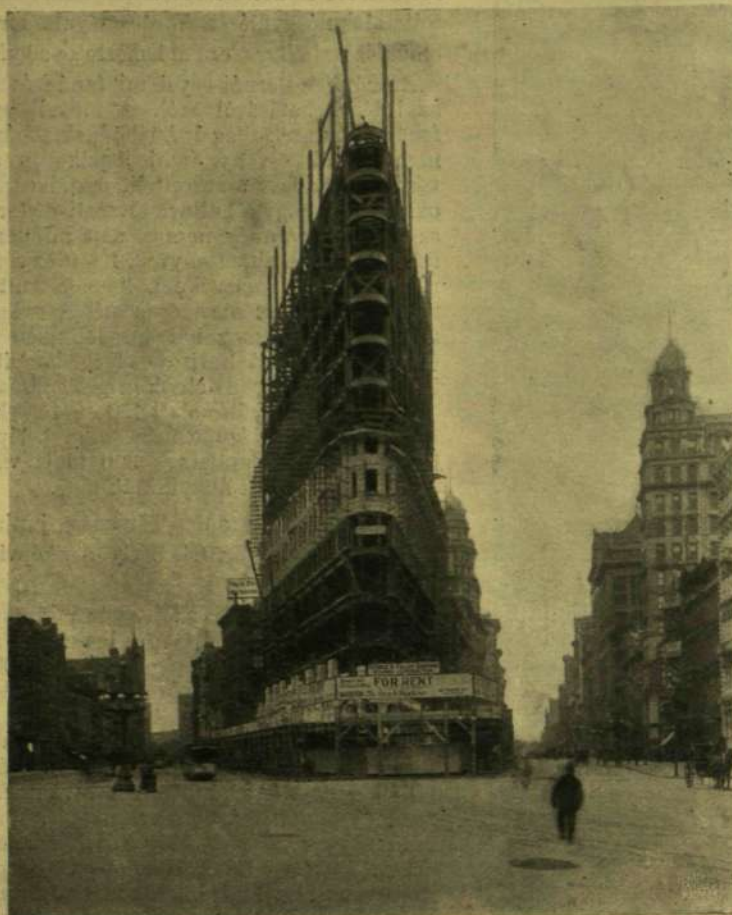
Békefi Antal titkár az irodalmi viszonyokra kiterjedő éves jelentésében beszámolt az 1901 évi tevékenységéről. A társaság vagyona 21,000 korona. Múlt évi kiadás 3800 korona volt. A jelentés után kihirdették a «Dugonics András élete és működése» című pályázat eredményét. A bírálók a beérkezett pályamunkát az 1000 korona jutalomra érdemesnek találták, de némi átdolgozást kívántak. A jelítés levél felbontatván, kitünt, hogy a pályanyertes munka szerzője dr. Próány Antal budapesti piarista tanár. A közgyűlés a 300 koronás irodalmi díjat Tomörkény István írónak, a társaság rendes tagjának ítélte oda «A jegenyek alatt» című köteté ki-tüntetéseképen. Tiszteletbeli tagokká megválasztották Magyar Gábor piarista rendfőnököt és dr. Simonyi Zsigmond akadémiai tagot.

MI UJSÁG?

Az angol király betegsége. Az egész művelt világ nagy megdöbbenéssel és részvétellel fogadta a Londonból június 23-ikán szerzeszt táviratozott hírt, hogy VII. Edvárd angol király koronázását nem lehet megtartani a király betegsége miatt. London már dísz tőlött, a brit birodalom gyarmatainak küldöttségei megérkeztek, a legtöbb ország fejedelmei is elküldték képviselőiket. Monarchiánk képviselője, Ferencz Ferdinánd trónörökös főherczeg fényes kíséretével június 23-ikán érkezett, valamint sok más fejedelmi küldött is, kiknek tiszteletére akkor este még elfogadó ünnepélyt tartottak a Buckingham-palotában és részt vett azon Edvárd király is. Másnap azonban kihirdették, hogy a koronázást, melynek fő ünnepei június 26-ikára és 27-ikére voltak kitűzve, bizonytalan időre el kell halasztani. A koronázási előkészületeket rögtön abbahagyták s június 25-ikén már a fejedelmi vendégek is elutaztak. Nagy megdöbbenés fogta el a brit birodalmat, de különösen London lakosságát. A rendkívül fényesnek ígérkező ünnepélyek ezernyi ezer üzletet, tömérdek vállalkozót foglalkoztattak és kecsgettettek. Ennek vége lett. Most a birodalom templomaiban istentiszteleteket tartanak a király felgyógyulásáért.

A király betegsége vakbélgyulladás, melynek orvossága, operáció, de az sem elég biztos. Sőt annak is híre járt, hogy a királynak egyéb betegsége is van: a rák. Erről azonban még bizonyos nem tudni. Az operáció június 24-ikén állítólag jól sikerült, de néhány nap kell hozzá, hogy az eredmény fölismerhessék. Minden esetre pedig több hét szükséges a fölgyógyulásra. A király azt hitte, hogy betegségevel még kibírja a koronázás szertartásait és jelen lehet a június 17-iki körmeneten, a mi azonban lehetetlenné vált. A minisztertanács, tekintettel London izgatott hangulatára, azon gondolkodott, hogy a király koronázását meg betegágyán, a tervezett ünnepélyeket pedig tartás meg az uralkodó család részvételével. De erről lemondtak. Bár az orvosi jelentések megnyugtatóan hangzottak, az aggodalom alig csillapult.

Június 26-ikán a hivatalos jelentések megnyugtatóan hangzottak, egész határozotlan szóltak javulásról, a gyógyuláshoz reményt nyújtottak, sőt a «Times» értesülései szerint a koronázást augusztusban vagy szeptemberben megtarthatják. Igaz, hogy a jelentések hangja még mindig óvatossá, de a közvetlen veszedelmét, mely az ily nagy operációkat követni szokta, elmultnak sejtetik. A király kívánságára azok a fejedelmi személyek, kik az angol királyi családdal rokonságban vannak, így Henrik

A «FLATIRON»-HÁZ ÉPÍTÉSE NEW-YORKBAN.

A «FLATIRON»-HÁZ NEW-YORKBAN, A FELÉPÍTÉS UTÁN.

porosz herceg és a dán trónörökös még Londonban maradnak. Mihály orosz nagyherceg sem utazott el. Az indiai fejedelmek is várakoznak, ha vajon a koronázást nem lehet-e megtartani augusztusban. Némely orvosi tekintélyek fölvetik a kérdést, nem később-e el az operáció. A király kinos fájdalmakat fojtott magába, hogy megkímélje népét a családától. Junius 13-ikán a király már nagyon kimerült, másnap fájdalomról panaszkodott, mégis elment Aldershotba, a katonai szemlére, de ott rosszul lett, s aztán a fájdalom napról-napra ismétlődött, hevesebbé váltak s junius 24-ikén tünt ki, hogy az operáció elhalasztathatlan és sürgős. Az operációkor nem vágták fel a daganatot, hanem ezüst csöveket vezettek be a genny elvezetésére. Már kezdik az ezüst csöveket kiszedni és a mély vágás heged. Treves, a király sebésze, a ki a műtétet végrehajtotta, három év előtt hasonló operációt végzett saját leányán, a ki ugyanabban a bajban szenvedett, mint most a király, s a műtét után a fiatal leánya meghalt. Beszéli, hogy a király márczius 30-án egy zászólószentelési ünnepen szerzte betegségét, egy nyugtalanul toporzékoló paripán ül s a mikor a nyeregéből leszállott, erős fájdalmat érzett jobb csípőjében. A király most a Buckingham-palotában fekszik s a palota előtt éjjel-nappal nagy tömeg áll, várván az orvosok jelentését, vagy egyéb híreket. Az aggodalom, hogy a koronázás elhalasztása miatt sok kereskedő, iparos és vállalkozó nagy veszteséget szenved, sőt csödbe jut, igazoltnak látszik, habár az üzlet-emberek a koronázás elhalasztása ellen biztosították magukat. Azok az üzletemberek, kik romlékony árukat halmozták össze, éllemlí cikkekkel, gyümölcsöt, virágot, óriás veszteséget szenvedtek. A gyümölcs és virág potom áron kapható most. A színházak a díszelőadásokat megtartják, a londoni színházak megvendégelése sem marad el, a vidéki ünnepélyeket szintén megtartják. A Westminster-templom, melyet már tökéletesen berendeztek a koronázásra, zárva marad a koronázásig.

A budai királyi palota építésének befejezésén most dolgoznak. Az építkezések elkészültek, a belső berendezés van még hátra és a palota előtt levő Szent-György-tér szabályozása. Az egész teret mélyebre ássák, hogy a királyi palota új részei kellőleg kiemelkedjenek s Erzsébet királyné ide tervezett szobrát is megfelelőleg helyezhessék el. A leásás következtében József főherceg és a honvédelmi miniszterium palotája nagy átalakuláson megy keresztül, miután előttük mélyre száll a terület. A királyi palota egyik új osztályát most gyorsan rendezik. József Ágost főherceg, József főherceg fia fog ott lakni családijával, József Ágost főherceg családja addig fog a palotában lakni, míg József főherceg palotáját átalakítják és kibővítik. A lakás a királyi palota krisztinavárosi szárnyának földszinti részét

foglalja el, összesen huszonkét szobája és több kisebb-nagyobb mellékhelyisége van. Fölötte az első emeleten a vendégek számára rendeztek be több lakást. József Ágost főherceg lakosztályába a várba menet a jobboldali oszloposarnokból lehet bejutni. Három szalonya van, középen a legtagasabb, ezeket most padlózzák, a többi szobákban pedig már a falakat vonják be, mindenütt selyemkárppal. Az egész berendezéssel körülbelül augusztus végére készülnek el s a főhercegi pár szeptember végén vagy október elején költözik új lakosztályába.

Az új országház. A junius 20-ikáról október 6-ikáig elnapolt országgyűlés képviselőháza már nem fog visszatérni Sándor-utcai helyére, hanem az új országházba vonul be. A szünet alatt végzik a költözést, a miben legfőbb az iratok és a könyvtár elszállítása, mert a nagy palotában minden berendezés új. A könyvtárt már szállítják. A szükséges átalakításokat is megteszik a szünet alatt. A főrendiház helyiségei októberre még nem készülnek el, csak november végére. A főrendiház kiköltözésével a Nemzeti Múzeum sok helyisége szabadul föl, melyek hiányát már régen érezte az intézet.

Az összes butorok a régi Házban maradnak; csupán az irományokat és a könyvtárt viszik az új palotába. De ez is nagy munka, ha megmondjuk, hogy a képviselőház könyvei tulhaladják az 50 ezret. A könyvek átszállítása 200 kisebb s számos nagyobb ládában történt, a könyvek pontos lajstromozása után. E lajstromok alapján állítják majd fel a könyvtárt az új országházban. A könyvtárhurcolkodásának nehéz munkálatait Küffer könyvtárnok és Fülöp segédkönyvtárnok végzik megfelelő személyzettel. Az irományok átszállítására csak később kerül a sor.

Petőfi szobra Pozsonyban. A határszél nagy és érdekes városában, Pozsonyban szobrot állítanak Petőfinek s annak elkészítését bizalommal bízzák a város szülöttjének, Fadrusz János jeles szobrásznak avatott kezére, a ki ott Mária Terézia királynő szobrát is megalkotta fehér márványból. A Petőfi-szobor bizottsága a mult héten tartott ülésén foglalkozott a szobor ügyével, s elhatározta, hogy a színház előtti téren helyezi el a költő szobrát, ott, a hol most a pozsonyi születési Hummel zeneszerő mellészobrára áll, melyet a szintén pozsonyi születésű, de Bécsben élt Tilgner készített. Hummel szép kis szobrát a templom-térre viszik el. A mi a Petőfi-szobor alakját és anyagát illeti, Fadrusz szabad kért magának, a mit a bizottság meg is adott neki. Csak két év múlva készülhet el művével. Terve szerint ezüzből és márványból készül a szobor, sok ércze azonban nem lesz szükséges. A gyűlés bizalommal hagyta Fadrusz belátására, hogy művét mikor és mikorra készítsse el, a költsé-

gekre nézve pedig kimondta, hogy 50 ezer koronát gyűjt a szoboralapra.

Arany János szülőháza. A lapok azt írták, hogy Nagy-Szalontán Arany János szülőházát istállóknak használják. A ház az Arany János-utca 560-ik száma alatt udvari korhadt épület, tulajdonosa a nagy költő egyik rokona, Arany Sándor. Állítólag még élnek, a kik tanúságot tehetnek, hogy e kis félreeső épületben született a költő. A kegyelet ellen való vádat azonban megczáfolják s tudják, hogy Arany szülőhelyét megállapítani lehetetlen, de bizonyos, hogy születése helyén nem áll istálló. Az Arany-emlék egyesület Széll Kálmán esperessel buzgón működik az Arany-ereklyék megőrzésén s nem tételezhető fel, hogy ha kideríthető volna Arany János szülőhelye, nem állapították volna eddig meg. Arany kortársai szerint legvalószínűbb, hogy a nagy költő a mostani Vachot-utcában született.

Kitüntetés. A király madarasi Beck Nándornak, a magyar jelzőal-hitelbank és a magyar agrár-és járadékbank elnökének, a közigazdaság terén szerzett érdemei elismerésül a magyar királyi udvari tanácsosi címet adományozta.

Az egyetemi rektor lemondása. A budapesti tudományegyetem rektor-választói összegyűlve a rektorválasztásra, dr. Högyes Endre és dr. Ajtai K. Sándor ismételtlen egyenlő szavazatot kapott, s így a közoktatásügyi miniszter döntött és pedig Ajtai Sándor, mint rendes egyetemi tanár Hőgyesnél régebben kinevezett mellett. A miniszteri döntés után Ajtai rektor felkérte dr. Vécsey Tamás prorectort, hogy ismét hívja össze a rektorválasztókat. Ezek junius 26-ikán össze is gyűltek, s ekkor Ajtai bejelentette, hogy lemond a rektori méltóságról az egyetem önkormányzata iránt való kötelezettségből. Miniszteri döntéssel jutván a rektori méltósághoz, nem tartja magát megválasztott rektornak.

A lemondás felett vita támadt Gyulai Pál azt mondta, hogy Ajtai kinevezett rektor, lemondását tehát, a mely dologban a rektorválasztó gyűlés nem illetékes, a miniszternek kell benyújtania. Vécsey elnök vitatta, hogy kinevezéséről szó sem lehet. Az egyetemen előfordulható meghasonlások esetében van joga a miniszternek kinevezett rektort adni. Az illetékességi vita után szavazás volt arról, vajjon a bejelentett lemondást elfogadják-e, vagy sem. Tizenegyen nem vették tudomásul a lemondást, egy czédula üresen maradt. Erre Ajtai K. Sándor dr. tanár beadta írásbeli fölébebeszést a miniszterhez. Gyulai Pál kijelentette, hogy a rektorválasztó gyűlésnek határozatképtelenségét azzal fogja provo-

kálni, hogy nem jelenik meg. Az elnökölő prorektor a gyűlést felfüggesztette és a rektor lemondásáról jelentést tett a kultuszminiszternek. Wlassics Gyula miniszter a rektor lemondását tudomásul vette és elfogadta. Délután egy órakor a rektorválasztók újabb gyűlést tartottak, a melyen Vécsey jelentést tett küldetéséről. Gyulai Pál nem jelent meg és így a gyűlés határozatképtelen volt. Az egyetemi tanács junius 30-án ülést tart, a melyen megállapítják a rektor-választás napját.

A szolnoki művésztelep. Szolnokon műtermekeket építettek festők számára. A művésztelep megnyitása junius 29-ikén megy végbe. Jelen lesz Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter is, a kit Lipicz Gusztáv szolnokmegyei főispán vezetésével küldöttség hívott meg. A fővárosi művészegyesületek: a képzőművészeti tanács, az iparművészeti muzeum, a «Fészek» művész-klub küldöttségileg képviseltetik magukat.

Fényképezési tanintézet. A fényképezés mind-egyre jobban terjed, a tudományos vizsgálódás, a földrajz-, táj- és népisme többé nem nélkülözheti és magánosok is minél többen szerzik meg a fényképezés ismeretét. Másrészt mint rendes foglalkozás szintén sokaknak nyújt keresetet. Érezhetővé is vált, hogy nálunk nincs oly fényképezési intézet, mely a fényképezés minden ágában kiképzést nyújtson. Ilyen intézet föllállítását határozta el Vágó Bertalan, államvasuti volt tisztviselő, ki mint jeles fényképező ismeretes országszerte, mert a vasúti állomások folyosóin és várótermeiben az ő érdekes fölvételeiben láthatók az ország vidékei és népviseletei.

Vágó Budapestben rendezi be a fényképezési magán-tanintézetét fiú- és leányövéndékek részére. Az intézetbe csak oly fiú vagy leány nyerhet fölvételt, ki a gimnáziumi, reál-, vagy polgári- és egyenrangú iskolák négy alsó osztályát elvégezte, vagy ezen tantárgyakból fölvételi vizsgát tesz. Tanulási idő két év (húsz hónap). Tandíj a szükséges szerekkel együtt 100 korona, mely két részletben fizetendő. Az intézet szeptember elején nyílik meg, s jelentkezhetni július 15-ikéig az igazgatóságnál, Budapest, Csömöri-út 75 sz., a hol bővebb fölvilágosítás szerezhető. Az intézetben internátus is lesz belkölő övéndékek számára.

Rákóczi szabadságharcának vértanúi. Rákóczi Ferencz harcainak egyik szomorú eseménye Késmárk városának eleste. A várost 1709-ben Heiszter eszásári tábornok vette be, mert Bajtsy György hűtlennül elhagyta. Heiszter Késmárkon mint lázadókat elfogatta és lefejeztette Kray Jakab, Lányi Márton és Toperczer Sebestény városi tanácsosokat, a kik akkoriban az evangélikus egyház előjárói is voltak. A három vértanu sirja most jeltelen, mert a sírkövek elpusztultak. Szepesmegyében mozgalom indult meg, hogy a szabadságharc e vértanúinak nyughelyét emlékoszloppal megjelöljék.

A Dél-Afrikába szállított lovak száma. Fiume szegényebb lett egy látványossággal: a hatalmas úszó istálló, melyek annyit lovat elhordtak a csata-térre, immár eltűntek kikötőjéből. A héten indult útra az utolsó három löszállító gőzös, melyek 3000 magyar lovat szállítottak nagyobbrészt Szeged vidékére. Hogy mennyi lovat vittek el a fumei kikötőből, azt most már egész pontosan megmondhatjuk, míg a mult számunkban közölt idevonatkozó cikkekben ezt a még akkor folyamatban volt szállítások miatt nem tehetjük. Tehát eddig a fumei kikötőből összesen 76 hajón 59,557 lovat szállítottak Dél-Afrikába.

Barotse királya. A kül- és belföldi lapokat sorra járta az a hír — s kuriozumként mi is közöltük, — hogy Levanika, Barotse királya, nem akar megjelenni az angol király koronázásán, mert erre csakis úgy vállalkoznék, ha nemzeti viseletében, vagyis öngy ruha nélkül és meztelenül vehetne részt az ünnepélyeken. Ezen híresztelés azonban, — mint most lapunk egyik barátja értesít bennünket, minden alapot nélkülöz, mert Levanika — a ki különben is nem félmeztelenül, hanem burnusz-félébe öltöztetve jár, — már vagy két hete Londonba érkezett, még pedig glaci kezfényben, finom fekete szalon-öltönyt, kifogástalan fehér gallérral, kézlével és nyakkendővel, lábain pedig a legfinomabb lakkecipő ragyogott. Valami élezcipő irhatta róla, hogy meztelenül szeretne a koronázáson részt venni, a mi aztán az egész világot sajtóját végig járta.

Nagy életbiztosítók. VII. Edvárd angol király életét 18 millió koronára biztosította. Umberto olasz király meggyilkoltatása után három angol biztosító társulat a király családjának 36 millió

LOVAK SZÁMÁRA KÉSZÜLT PÁRIISI NYÁRI KALAP-MINTÁK.

koronát fizetett, mely összeg erejéig a király élete biztosítva volt.

A legnagyobb hidak. Egy német szakfolyóirat a legnagyobb hidakat és viaduktokat a következőkép sorolja fel:

	Boltívó	Magassága méterekben.
1. A legújabb Niagara-híd	256 ⁰⁰	45 ⁷⁰
2. A Rajna-híd Bonn-nál	187 ⁰⁰	30 ⁰⁰
3. A Rajna-híd Düsseldorfnál	181 ⁰⁰	27 ⁰⁰
4. A Lajos-híd Douro mellett Portugáliában	172 ⁰⁰	44 ⁰⁰
5. A mungsteni viadukt	170 ⁰⁰	107 ⁰⁰
6. A régi híd a Niagaránál	167 ⁰⁰	34 ⁷⁰
7. A Garabit viadukt Franciaországban	165 ⁰⁰	60 ⁰⁰
8. A Levensan-híd a Balti-csatornán	163 ⁰⁰	16 ⁰⁰
9. A Pia Maria-híd Douro mellett	160 ⁰⁰	36 ⁰⁰
10. A Missisippi-híd Saint-Louis-nál	158 ⁰⁰	14 ⁰⁰
11. A Grünenthal-híd a Balti-csatornánál	156 ⁰⁰	21 ⁰⁰
12. A Washington-híd New-York mellett	155 ⁰⁰	27 ⁰⁰
13. Az Adda-híd Palermónál Olaszországban	150 ⁰⁰	37 ⁰⁰

A szultán ékszer- és drágakő-gyűjteményét. szakértő angol és hollandi drágakőkereskedők 192 millió koronára becslik. A gyűjteményt évszáz-

adok óta minden török uralkodó gyarapította s abból egyetlen egy darabot sem adtak el.

Törökországban az ingatlan birtok. — ház, vagy föld — adósság fejében le nem foglalható, sőt a tönkre ment adós hitelezőitől segítséget kérhet.

Lipót belga király annak idején oly ügyesen használta fel a Panama-csatorna furdókra árfolyamát, hogy e révén 96 millió koronát nyert.

Felhívjuk a t. olvasóink figyelmét a Szent-Jedényi Csorbató, Tatra-Lomnicz és Fenyőháza furdókra vonatkozó lapunk mai számában közölt hírelésére.

HALÁLOZÁSOK.

KÖRÖSKÉNYI ELEK, az ungmegei szobráncai választókerület országgyűlési képviselője, Budapestben junius 26-ikán szívvelütés következtében hirtelen meghalt. Köröskényi Elek 1841-ben született F. Reviscsén (Ungmegeyben), gymnáziumi és jogakadémiai tanulmányait Ungvárt és Sárospatakon végezte, 1870. óta megyei szolgálatban volt, huszonöt évig mint a szobráncai járás főszolgabírája. Az 1901 évi választások alkalmával a szobráncai kerület szabadlevél programmal képviselőjévé választotta.

Elhunytak a közelebbi napokban: MÁRTON PÉTER GELLÉRT ferenczrendi szerzetes 59-ik évében Kolozsváron. — BUDAKEI GÖTTLIBER VÁROSI REF. LEKÉSZ BESZTERCZÉN 77 éves korában. — GÓTHALVI GÖRNY FERENCZ m. kir. honvédszázados 49 éves korában

